

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ
อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
ปี พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐

สำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม

กรมส่งเสริมการเกษตร
กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

คำนำ

แผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอฉบับนี้ ได้รวบรวมข้อมูลในการกำหนดทิศทางการพัฒนาด้านการเกษตร โดยให้ประชาชน ส่วนราชการ และท้องถิ่น มีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์และตัดสินใจ ในการกำหนดแผนพัฒนาพื้นที่ด้วยตนเอง เพื่อให้ตอบสนองต่อปัญหา และความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง ซึ่งได้มีการศึกษา และวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอเชียงยืน วิเคราะห์พื้นที่ของชุมชน ด้านกายภาพ ชีวภาพ เศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ของชุมชน โดยการศึกษาข้อมูลจากการจัดทำเวทีชุมชน การประเมินศักยภาพของชุมชน และการจัดทำเวทีประชาพิจารณ์แผนชุมชนเพื่อการแก้ไขปัญหาความยากจน เพื่อกำหนดทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตร กำหนดแผนงานโครงการ อย่างสอดคล้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

สำหรับการจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอในครั้งนี้ สำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ได้รับความช่วยเหลือร่วมมือเป็นอย่างดี จาก หน่วยงานหลายๆหน่วยงาน เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม สำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๔ จังหวัดขอนแก่น ที่ว่าการอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย กรมการปกครอง สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สำนักงานพัฒนาที่ดินจังหวัดมหาสารคาม ศูนย์อู่ศูนย์นิคมวิทยาภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน องค์การบริหารส่วนตำบลและเทศบาลตำบลทุกตำบล คณะกรรมการบริหารศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรตำบลทั้ง ๑๔ ตำบล ตลอดจนเจ้าหน้าที่ ผู้นำชุมชนในพื้นที่ และเกษตรกรผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคนทำให้การจัดทำเอกสารมีข้อมูลถูกต้องครบถ้วนสมบูรณ์มากที่สุดและสำเร็จตามวัตถุประสงค์โครงการซึ่งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าเอกสารฉบับนี้คงจะได้นำไปใช้ประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาพื้นที่ด้านการเกษตรบ้าง ไม่น่ามากนัก

อย่างไรก็ตาม แผนพัฒนาการเกษตรที่จัดทำขึ้นนี้อาจจะเอื้ออำนวยประโยชน์ได้ดีในห้วงระยะเวลาหนึ่งเท่านั้น ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาวิเคราะห์ชุมชนอยู่เป็นระยะๆ ตามกาลเวลาและบริบทของชุมชนที่เปลี่ยนแปลงไป จักถือเป็นพระคุณอย่างสูงหากได้รับคำแนะนำจากท่านผู้อ่าน ผู้นำไปใช้และผู้รู้ในด้านต่างๆ เพื่อการปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้ด้วย

สำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

จังหวัดมหาสารคาม

เดือนมิถุนายน ๒๕๖๕

สารบัญ

คำนำ

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญภาพ

บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป	๑
๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต	๑
๑.๒ การแบ่งเขตการปกครอง	๑
๑.๓ ลักษณะภูมิประเทศ	๒
๑.๔ ลักษณะดิน ข้อมูลชุดดิน	๒
๑.๕ สภาพภูมิอากาศ	๔
๑.๖ เส้นทางคมนาคม	๕
๑.๗ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน	๖
๑.๗.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง	๖
๑.๗.๒ แหล่งน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร	๗
๑.๗.๓ ที่ตั้งแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน	๗
๑.๘ สภาพเศรษฐกิจและสังคม	๘
๑.๘.๑ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ	๘
๑.๘.๒ การศึกษา	๑๑
๑.๘.๓ สาธารณสุข	๑๕
๑.๘.๔ ประเพณีและวัฒนธรรม	๑๕
๑.๘.๕ องค์กรและสถาบัน	๑๕
๑.๙ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)	๑๖
บทที่ ๒ การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอพยุหะคีรี	๑๘
๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์	๑๘
๒.๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร	๑๘
๒.๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรเกษตร	๒๘
๒.๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI	๓๐
๒.๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ	๓๐
๒.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข	๓๖
๒.๒.๑ การจัดทำ TOWS Matrix	๓๘
บทที่ ๓ ทิศทาง/แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ	๗๒
๓.๑ แนวทางการพัฒนา	๔๐
๓.๒ สรุปรูปโครงการและงบประมาณตามแผนการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ	๔๕

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๑	๒
ตารางที่ ๒	๓
ตารางที่ ๓	๔
ตารางที่ ๔	๑๐
ตารางที่ ๕	๑๐
ตารางที่ ๖	๑๕
ตารางที่ ๗	๑๖
ตารางที่ ๘	๑๘
ตารางที่ ๙	๑๙
ตารางที่ ๑๐	๒๐
ตารางที่ ๑๑	๒๒
ตารางที่ ๑๒	๒๑
ตารางที่ ๑๓	๒๒
ตารางที่ ๑๔	๒๓
ตารางที่ ๑๖	๒๓
ตารางที่ ๑๗	๒๕
ตารางที่ ๑๘	๒๗
ตารางที่ ๑๙	๓๒
ตารางที่ ๒๐	๓๓
ตารางที่ ๒๑	๓๓
ตารางที่ ๒๒	๓๔
ตารางที่ ๒๓	๓๕
ตารางที่ ๒๔	๓๖
ตารางที่ ๒๕	๓๘
ตารางที่ ๒๖	๔๕

สารบัญภาพ

หน้า

ภาพที่ ๑	แผนที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑
ภาพที่ ๒	แผนที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑
ภาพที่ ๓	กราฟปริมาณน้ำฝนในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	๓
ภาพที่ ๔	กราฟอุณหภูมิเฉลี่ย ในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕	๔
ภาพที่ ๕	เส้นทางคมนาคมทางหลวง สายหลัก หมายเลข ๒๐๔๕	๖
ภาพที่ ๖	เส้นทางแสดงแหล่งน้ำ (ที่มา:กรมชลประทาน,๒๕๖๕)	๖
ภาพที่ ๗	แหล่งน้ำใต้ดิน	๗
ภาพที่ ๘	แหล่งน้ำผิวดิน (ที่มา:สำนักงานพัฒนาที่ดิน)	๗
ภาพที่ ๙	รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๙
ภาพที่ ๑๐	หนี้สินครัวเรือนเกษตรกร อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๘
ภาพที่ ๑๑	เปรียบเทียบรายได้-หนี้สินในภาคการเกษตร อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๑๑
ภาพที่ ๑๒	กราฟแสดงจำนวนประชากร ครัวเรือน และครัวเรือนเกษตรกร พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม	๑๒
ภาพที่ ๑๓	สภาพการใช้ที่ดินอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	๑๗
ภาพที่ ๑๔	แสดงหัวหน้าครัวเรือนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอ พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.๑๘	
ภาพที่ ๑๕	แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม	๑๙
ภาพที่ ๑๖	แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๐
ภาพที่ ๑๗	แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.	๒๐
ภาพที่ ๑๘	แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่ายอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๖
ภาพที่ ๑๙	แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๘
ภาพที่ ๒๐	แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๒๙
ภาพที่ ๒๑	แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๓๐
ภาพที่ ๒๒	แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	๓๑
ภาพที่ ๒๓	แสดงพื้นที่ปลูกข้าว(พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	๓๑
ภาพที่ ๒๔	แสดงวิธีการตลาดรับซื้อข้าว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม	๓๕

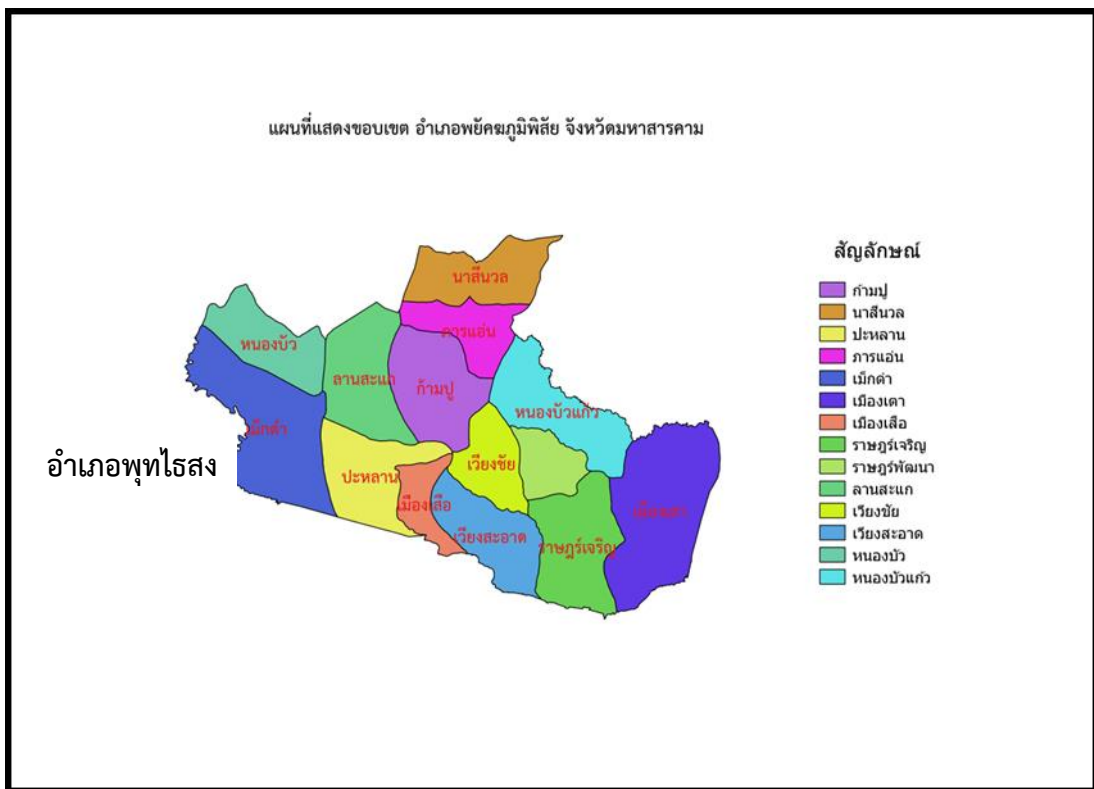
บทที่ ๑ ข้อมูลสภาพทั่วไป

๑.๑ ที่ตั้ง อาณาเขต ขอบเขตการปกครอง

๑.๑ ที่ตั้ง ขนาดพื้นที่

อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ตั้งอยู่ที่ทิศใต้ของจังหวัดมหาสารคาม ห่างจากจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ ๘๔ กิโลเมตร ตั้งอยู่ที่กิโลเมตร Uc ๐๖๓๑๕๗ ตามแผนที่ระหว่าง ๔๖๐๖ III อำเภอพุทไธสง L ๗๐๑๗ มีพื้นที่ทั้งหมด ๔๐๙.๗๘๓ ตารางกิโลเมตร เป็นอำเภอที่อยู่ใต้สุดของจังหวัดมหาสารคาม

มีอาณาเขตติดต่อดังนี้

ภาพที่ ๑ แผนที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

อาณาเขตติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ	อำเภอยางสีสุราช อำเภอนาดูน จังหวัดมหาสารคาม
ทิศใต้	ติดต่อกับ	อำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ	อำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ	อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์

๑.๒ การแบ่งเขตการปกครอง

การบริหารราชการ แบ่งออกเป็น ๒ ส่วน ได้แก่

- การบริหารราชการส่วนภูมิภาค แบ่งเขตปกครองออกเป็น ๑ อำเภอ แบ่งเป็น

จำนวน ๑ เทศบาล ๑๔ อบต. ๑๔ ตำบล ๒๒๗ หมู่บ้าน

- การบริหารราชการส่วนท้องถิ่น แบ่งเขตการปกครองออกเป็น เทศบาลจำนวน ๑ แห่ง องค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑๔ แห่ง

ตารางที่ ๑ ตารางสรุปเขตการปกครอง อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	เนื้อที่ทั้งหมด(ไร่)	อบต	เทศบาลตำบล	จำนวน หมู่บ้าน
ปะหลาน	๒๕,๒๓๒	๑	๑	๑๖
กำมปู	๓๐,๕๒๘	๑		๑๗
นาสีนวล	๒๗,๔๐๖	๑		๑๔
การแ่อน	๑๙,๒๔๘	๑		๑๐
เมืองเตา	๔๙,๒๐๔	๑		๒๖
เม็กดำ	๔๕,๔๔๕	๑		๒๒
ราษฎร์เจริญ	๓๑,๓๙๑	๑		๑๔
ราษฎร์พัฒนา	๑๒,๓๓๖	๑		๑๔
เวียงชัย	๑๘,๑๘๒	๑		๑๔
เวียงสะอาด	๒๖,๔๐๒	๑		๒๑
หนองบัว	๒๔,๑๔๕	๑		๑๓
หนองบัวแก้ว	๓๐,๓๒๗	๑		๑๖
ลานสะแก	๒๔,๗๗๓	๑		๑๙
เมืองเสือ	๑๑,๕๙๒	๑		๑๑

(ที่มา : ที่ทำการปกครองอำเภอพยุหะภูมิพิสัย, พ.ศ.๒๕๖๕)

๑.๓ ลักษณะภูมิประเทศ (Topographic)

๑.สภาพพื้นที่

เป็นที่ราบ ด้านทิศตะวันออกเป็นที่ราบอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ ด้านทิศตะวันตกเป็นที่ราบมีป่าละเมาะสลับทุ่งนา พื้นที่โดยทั่วไปเป็นทุ่งนา ร้อยละ ๙๕ เป็นป่าร้อยละ ๕ สภาพดินเป็นดินทราย ไม่มีภูเขา ไม่มีแม่น้ำ

๒. สภาพภูมิอากาศ

ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุมมีสามฤดูฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเมษายน อากาศจะร้อนจัดช่วงเดือนเมษายน ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่เดือนมิถุนายนถึงตุลาคม และฝนจะตกชุกประมาณเดือนกันยายน ถึงตุลาคม เริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน ถึงเดือนกุมภาพันธ์ อุณหภูมิเฉลี่ยทั้งปี ๒๘.๗ องศาเซลเซียส

๑.๔ ลักษณะดิน กลุ่มชุดดิน

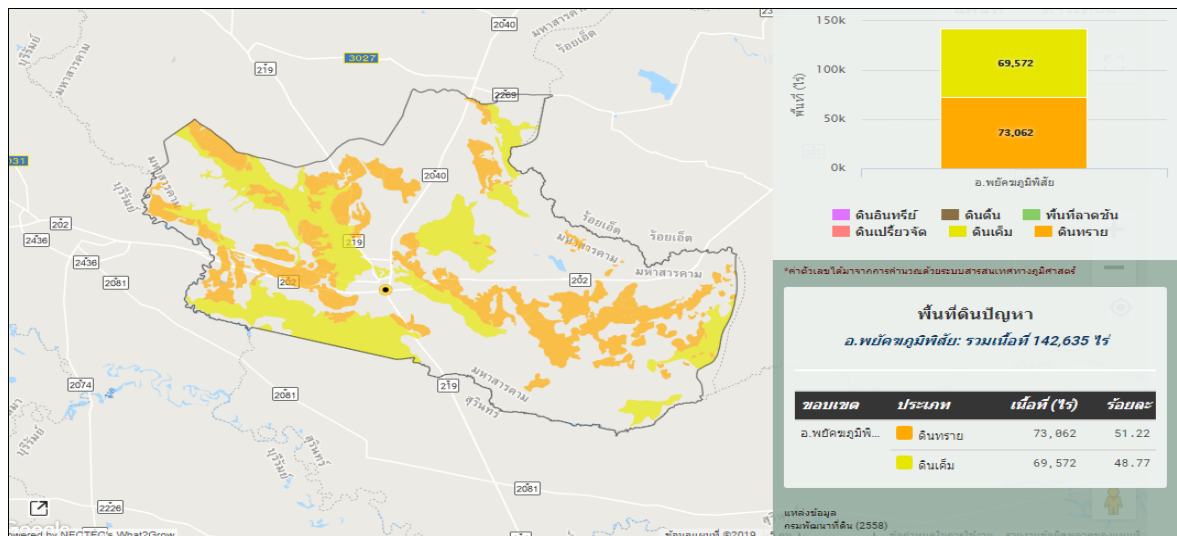
จากการสำรวจทรัพยากรดิน โดยส่วนมาตรฐานการสำรวจจำแนกดินและที่ดิน สำนักสำรวจดินและวางแผนการใช้ที่ดิน (๒๕๕๐) พบว่าทรัพยากรดินในจังหวัดมหาสารคามมี ๒๗ กลุ่มชุดดิน โดยในอำเภอพยุหะภูมิพิสัย พบ ๑๐ กลุ่ม คือ กลุ่มที่ ๖, ๗, ๑๗, ๑๘, ๒๐, ๒๔, ๒๕, ๓๕, ๔๐ และ ๕๑ ในที่นี้ยังมีพื้นที่

เบ็ดเตล็ดซึ่งเป็นพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมต่อการทำการเกษตรหรือไม่สามารถทำการเกษตรได้ เช่น ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง เป็นต้น

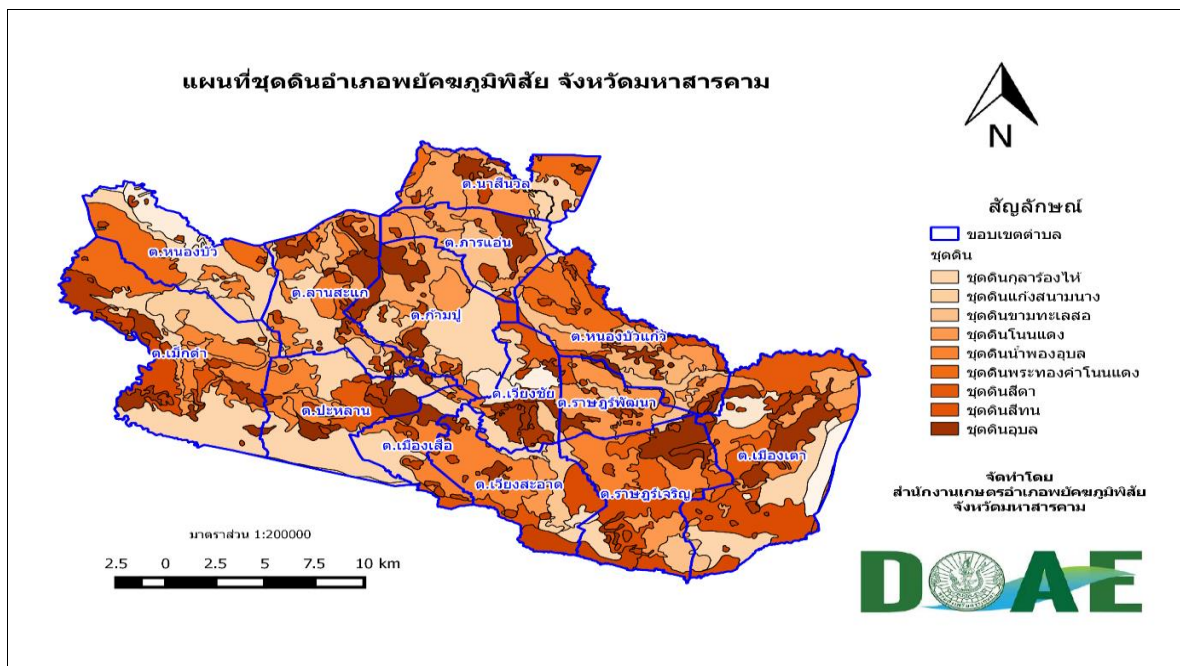
นอกจากนี้จากการศึกษายังพบว่าลักษณะดินที่เป็นปัญหาหลักต่อการทำการเกษตรของอำเภอพยุหะภูมิพิสัยนี้ คือ ดินเค็ม ซึ่งพบในที่ดอน นอกจากนี้ยังพบปัญหาอื่นๆ รายละเอียดดังตารางที่ ๒

ตารางที่ ๒ สภาพปัญหาของทรัพยากรดิน อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สภาพพื้นที่	สภาพปัญหา/ลักษณะพื้นที่	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่ราบ	ดินทราย	๗๓๐,๖๒	๕๑.๒๒
	ดินเค็ม	๖๙,๕๗๒	๔๘.๗๗
เนื้อที่รวมทั้งอำเภอ		๑๔๒,๖๓๕	๑๐๐

ภาพที่ ๒ สภาพปัญหาของทรัพยากรดิน อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ภาพที่ ๓ ชุดดินในเขตอำเภอพยุหะภูมิพิสัย
(ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

๑.๕ สภาพภูมิอากาศ

๑.๓.๑ ฤดูกาล

สภาพอากาศโดยทั่วไปของจังหวัดมหาสารคาม ประกอบด้วย ๓ ฤดู โดย

๑) ฤดูฝน เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนพฤษภาคมถึงเดือนกันยายน เกิดจากอิทธิพลลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ซึ่งเคลื่อนเข้ามาจากทะเลจีนใต้ทางอ่าวตังเกี๋ย ผ่านประเทศเวียดนาม ลาว เข้ามายังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

๒) ฤดูแล้ง เริ่มตั้งแต่เดือนตุลาคมถึงเดือนกุมภาพันธ์ ได้รับกระแสลมจากประเทศจีนซึ่งพัดเข้ามาทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือของภาค ซึ่งจะนำเอาอากาศเย็นและแห้งเข้ามา

๓) ฤดูร้อน เริ่มตั้งแต่ต้นเดือนมีนาคมถึงต้นเดือนพฤษภาคม ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันออกเฉียงใต้และอ่าวไทย ระยะเวลาที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะได้รับแสงแดดกล้าที่สุดจึงมีอากาศร้อนและแห้งแล้งมาก

๑.๓.๒ สถิติปริมาณน้ำฝน

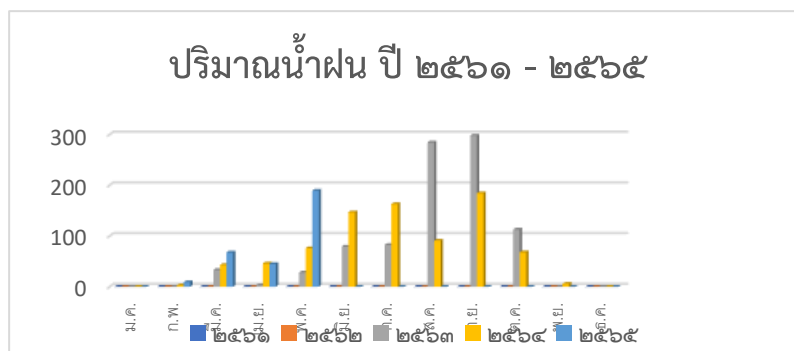
จากสถิติน้ำฝนที่วัดโดยสำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ตั้งแต่ปี ๒๕๖๑-๒๕๖๕ โดยมีปริมาณฝนตกสูงสุดในเดือนสิงหาคม มีค่า ๓๗๕.๕ มิลลิเมตร (ตารางที่ ๓)

ตารางที่ ๓ แสดงสถิติน้ำฝนรายเดือน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕

สถิติน้ำฝน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕

ปี พ.ศ.	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	รวม
๒๕๖๑	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๒๕๖๒	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
๒๕๖๓	๐	๐	๓๓	๓	๒๘	๗๙	๘๒.๘	๒๘๔.๕	๒๙๘	๑๑๒.๘	๐	๐	๐
๒๕๖๔	๐	๓	๔๓	๔๖	๗๖	๑๔๖.๘	๑๖๓	๙๑	๑๘๔.๕	๖๘	๐	๐	๐
๒๕๖๕	๐	๙	๖๗.๕	๔๕	๑๘๙.๕	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐	๐
รวม	๐	๑๒	๑๔๓.๕	๙๔	๒๙๓.๕	๒๒๕.๘	๒๔๕.๘	๓๗๕.๕	๑๘๐.๘	๖	๐	๐	

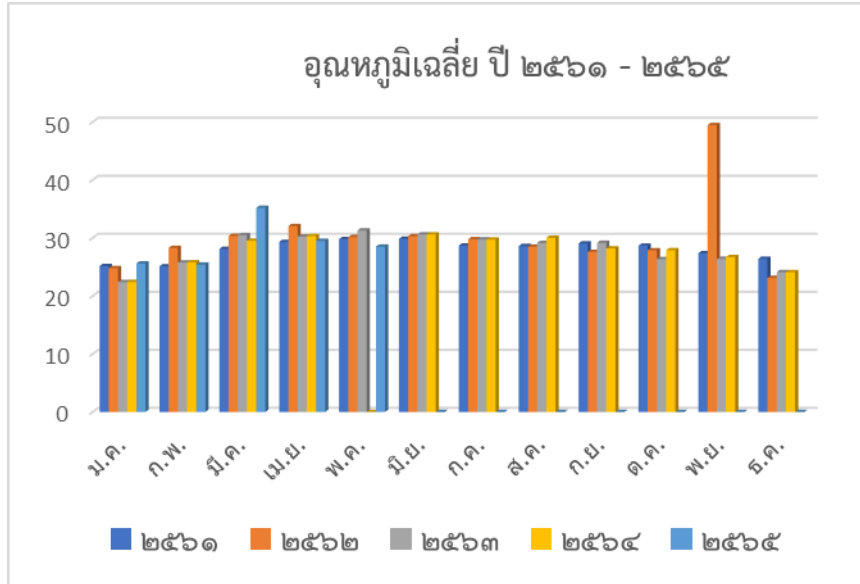
ที่มา กรมอุตุนิยมวิทยา ,๒๕๖๕

ภาพที่ ๓ กราฟปริมาณน้ำฝนในเขตอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา,๒๕๖๕)

๑.๕.๑ อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์

อุณหภูมิและความชื้นสัมพัทธ์ของอำเภอพยุหะภูมิพิสัย อุณหภูมิต่ำสุดอยู่ที่ ๒๒.๔ องศาเซลเซียส อยู่ในปี ๒๕๖๓และ๒๕๖๔ ของช่วงเดือนมกราคม อุณหภูมิสูงสุดอยู่ที่ ๓๕.๒ องศาเซลเซียส อยู่ในปี ๒๕๖๕ ของช่วงเดือนมีนาคม และอุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีมีค่า ๒๗ องศาเซลเซียส ความชื้นสัมพัทธ์ร้อยละ ๑๘

ภาพที่ ๔ กราฟอุณหภูมิเฉลี่ย ในเขตอำเภอพยุหะภูมิพิสัย ปี ๒๕๖๑ - ๒๕๖๕
(ที่มา : กรมอุตุนิยมวิทยา, ๒๕๖๕)

๑.๖ เส้นทางคมนาคม

๑.๖.๑ ถนนหลวงสายหลัก/สายรอง

การคมนาคม

การคมนาคมติดต่อระหว่างจังหวัดและอำเภอ สามารถเดินทางได้หลายเส้นทาง โดยมีรายละเอียดดังนี้ (ภาพที่ ๗)

ทางรถยนต์ สามารถเดินทางได้สะดวก คือสถานีขนส่งผู้โดยสาร จำนวน ๑ สถานี (ถ้ามี) มีสายเดินรถประจำทางระหว่างอำเภอ/จังหวัด ได้แก่ สายขอนแก่น สุรินทร์

ทางหลวงแผ่นดิน ดังนี้

- ทางหลวงหมายเลข ๒๑๙ เส้นทางระหว่าง อำเภอพยุหะภูมิพิสัย ถึงจังหวัดบุรีรัมย์ ประมาณ ๖๐ กิโลเมตร
- ทางหลวงหมายเลข ๒๐๔๕ เส้นทางระหว่าง อำเภอพยุหะภูมิพิสัย ถึงจังหวัดมหาสารคาม ประมาณ ๘๐ กิโลเมตร
- ทางหลวงหมายเลข ๒๐๒ เส้นทางระหว่าง อำเภอพยุหะภูมิพิสัย ถึงอำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ประมาณ ๔๙ กิโลเมตร

ภาพที่ ๕ เส้นทางคมนาคมทางหลวง สายหลัก หมายเลข ๒๐๔๕
(ที่มา : กระทรวงคมนาคม, พ.ศ. ๒๕๖๕)

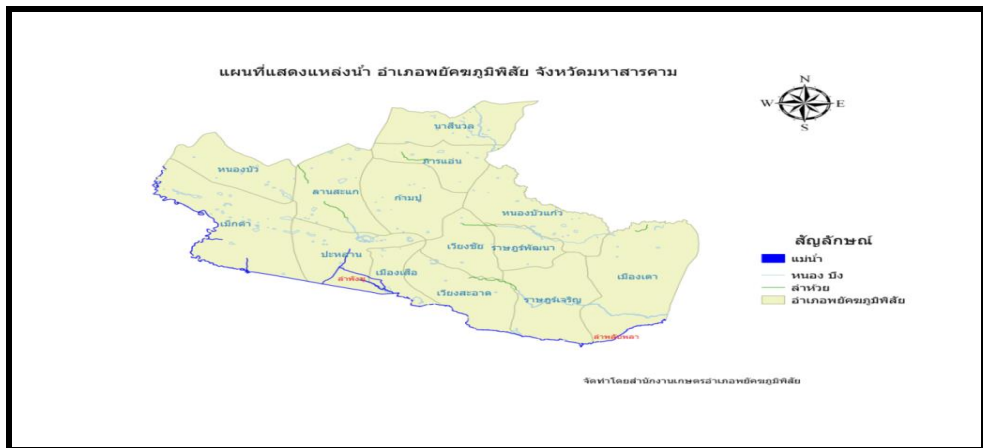
๑.๖.๒ ถนนหลวงเชื่อมต่อระหว่างจังหวัด

การเดินทางจากอำเภอพัคخمภูมิพิสัยเดินทางไปยังจังหวัดมหาสารคาม ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๒ เดินทางไปยังจังหวัดร้อยเอ็ดใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๑๙ เดินทางไปยังจังหวัดบุรีรัมย์ ใช้ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข ๒๐๒ ๒๐๗ เดินทางไปยังจังหวัดนครราชสีมา

๑.๗ แหล่งน้ำและระบบชลประทาน

๑.๗.๑ แหล่งน้ำธรรมชาติ แม่น้ำ ลำคลอง หนอง บึง ได้แก่

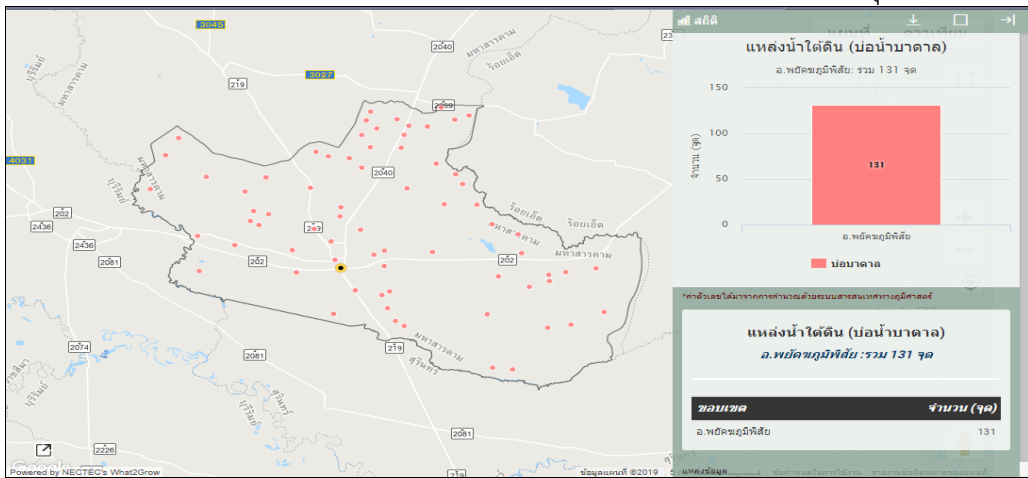
๑. ลำพลับพลา ความยาว ๒๕ กิโลเมตร เป็นแนวเขตระหว่างอำเภอชุมพลบุรี จังหวัดสุรินทร์
๒. ลำเตา ความยาว ๒๐ กิโลเมตร เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างอำเภอเกษตรวิสัย อำเภอปทุมรัตน์ จังหวัดร้อยเอ็ด
๓. ลำพังชู ความยาว ๒๐ กิโลเมตร เป็นแนวแบ่งเขตระหว่างอำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์
๔. ห้วยแสง ความยาว ๘ กิโลเมตร
๕. ห้วยบางบอน ความยาว ๔ กิโลเมตร
๖. ห้วยคลองจอบ ความยาว ๙ กิโลเมตร
๗. ลำห้วยหว่า ความยาว ๑๘ กิโลเมตร

ภาพที่ ๖ เส้นทางแสดงแหล่งน้ำ (ที่มา:กรมชลประทาน,๒๕๖๕)

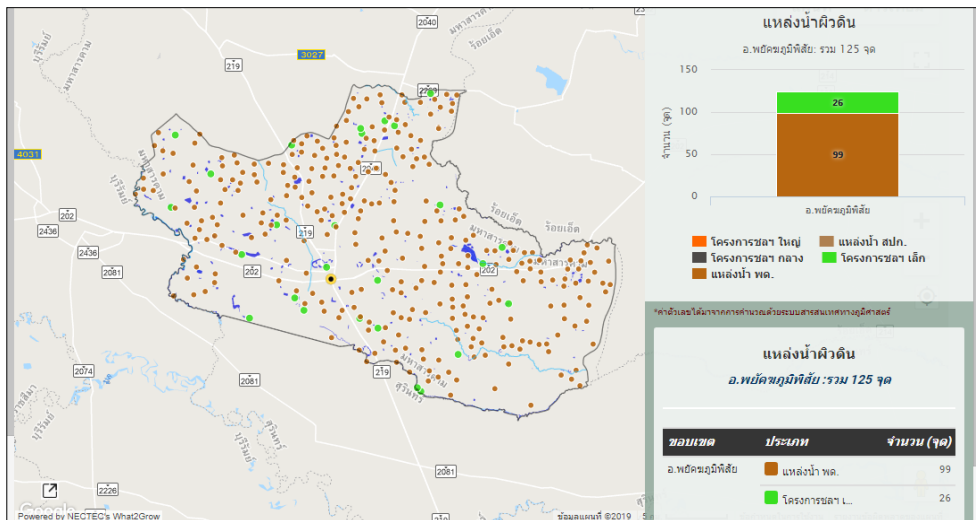
๑.๗.๒ แหล่งน้ำชลประทานเพื่อการเกษตร

นอกจากนี้มีแหล่งน้ำใต้ดิน จำนวน ๑๓๑ บ่อ มีแหล่งน้ำผิวดิน ๑๒๕ จุด รายละเอียดดังรูป

ภาพที่ ๗ แหล่งน้ำใต้ดิน (ที่มา:สำนักงานพัฒนาที่ดิน,๒๕๖๕)

๑.๗.๓ ที่ตั้งแหล่งน้ำในไร่นานอกเขตชลประทาน

ภาพที่ ๘ แหล่งน้ำผิวดิน (ที่มา:สำนักงานพัฒนาที่ดิน)

๑.๘ สภาพเศรษฐกิจและสังคม

๑.๑.๘ โครงสร้างทางเศรษฐกิจที่สำคัญ

อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประชากรมีอาชีพหลัก คือ

- ๑) อาชีพเกษตรกร คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๙๓.๑๗
- ๒) อาชีพรับราชการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๒
- ๓) อาชีพรับจ้าง คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ ๔.๑๗

มีพื้นที่การเกษตร ๒๘๕,๙๐๕ ไร่ มีพื้นที่อยู่ในเขตพื้นที่นอกเขตชลประทานทั้งหมด

๑) กลุ่มพัฒนาและส่งเสริมด้านเกษตร

- ๑.กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๒ บ้านแก่น้อย ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๒.กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖ บ้านสระแคน ตำบลราษฎร์พัฒนา อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

- ๓.กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๒ บ้านโนนม่วง ตำบลราษฎร์เจริญ อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๔. กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๓ บ้านโพธิ์เงิน ตำบลนาสีนวล อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๕.กลุ่มแปลงใหญ่ผัก หมู่ ๑๓ บ้านโพธิ์เงิน ตำบลนาสีนวล อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๖.กลุ่มแปลงใหญ่ผัก หมู่ ๔ บ้านหนองสนม ตำบลก้ามปู อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๗.กลุ่มแปลงใหญ่ผัก หมู่ ๘ บ้านเมืองเจีย ตำบลปะหลาน อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๘.กลุ่มแปลงใหญ่ผัก หมู่ ๘ บ้านผักสัง ตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๙.กลุ่มแปลงใหญ่ผัก หมู่ ๕ บ้านหนองฮี ตำบลเมืองเตา อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๑๐.กลุ่มแปลงใหญ่ผักหมู่ ๑๒ บ้านโคกจันทร์หอม ตำบลเม็กดำ อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๑๑.กลุ่มแปลงใหญ่ผัก หมู่ ๑๗ บ้านดงน้ำกิน ตำบลเวียงสะอาด อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๑๒.กลุ่มแปลงใหญ่ผัก หมู่ ๑๗ บ้านโนนท่าใหม่ ตำบลราษฎร์เจริญ อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
- ๑๓.กลุ่มแปลงใหญ่แตงโม หมู่ ๑๖ บ้านโนนแคน ตำบลเวียงสะอาด อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

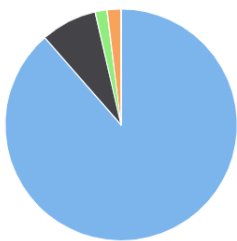
๒) รายได้ รายจ่ายของครัวเรือนเกษตรกร

รายได้-รายจ่ายของเกษตรกรส่วนใหญ่จะอยู่ในรูป ๒ ลักษณะ คือ

๑. รายได้-รายจ่ายในภาคการเกษตร อยู่ในรูปมูลค่าผลผลิต เช่น ผลิตข้าวเหนียวที่ผลิตได้จะเก็บไว้ในยุ้งฉาง ข้าวเจ้าจะขายโดยไม่เก็บผลผลิตไว้เป็นส่วนใหญ่ ในกรณีที่มีความจำเป็นจึงจะข้าวเหนียว ส่วนผลผลิตชนิดอื่นจะจำหน่ายเป็นเงินสด เช่น มันสำปะหลัง ถ้าพิจารณาเกี่ยวกับรายได้ของเกษตรกรแล้ว ส่วนใหญ่จะได้จากการจำหน่ายผลผลิตข้าวเพราะเป็นพืชหลักของอำเภอ ส่วนพืชอื่นๆ เช่น มันสำปะหลัง อ้อย ถั่วลิสง ข้าวโพด พืชผัก ไม้ เป็นรายได้รองลงมา โดยมีรายได้ในภาคการเกษตรต่อหัวอยู่ประมาณ ๖๕,๐๐๐ บาท

๒. รายได้นอกภาคการเกษตร หลังจากเกษตรกรเก็บเกี่ยวข้าวแล้วจะว่างงานไปรับจ้างที่กรุงเทพมหานคร ไปรับจ้างตัดอ้อยในภาคกลาง และมีบางส่วนไปทำงานต่างประเทศ โดยมีรายได้นอกภาคการเกษตรต่อหัวประมาณ ๓๔๕,๕๗๐ บาท และรายจ่ายนอกภาคการเกษตร จำนวน ๑๒๒,๓๒๔ บาท

รายได้ในภาคการเกษตร

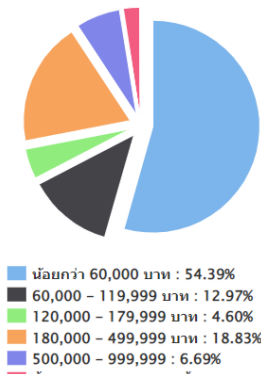
- น้อยกว่า 60,000 บาท : 88.60%
- 60,000 - 119,999 บาท : 7.82%
- 120,000 - 179,999 บาท : 1.63%
- 180,000 - 499,999 บาท : 1.95%
- 500,000 - 999,999 : .00%
- ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป : .00%

ช่วงรายได้ในภาคการเกษตร

ช่วงรายได้ (บาท)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า 60,000 บาท	272.00	88.60
60,000 - 119,999 บาท	24.00	7.82
120,000 - 179,999 บาท	5.00	1.63
180,000 - 499,999 บาท	6.00	1.95
500,000 - 999,999	0.00	0.00
ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป	0.00	0.00
รวม	307.00	100.00

ภาพที่ ๙ รายได้ของครัวเรือนเกษตรกร อำเภอยักษ์ขุมภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๕)

หนี้สินในภาคการเกษตร

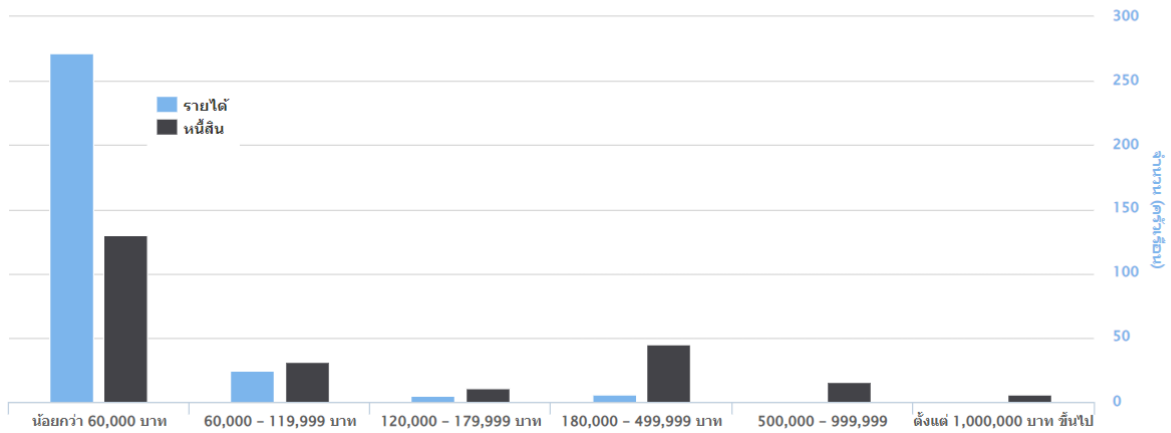

ช่วงหนี้สินในภาคการเกษตร

ช่วงหนี้สิน (บาท)	ครัวเรือน	ร้อยละ
น้อยกว่า 60,000 บาท	130.00	54.39
60,000 - 119,999 บาท	31.00	12.97
120,000 - 179,999 บาท	11.00	4.60
180,000 - 499,999 บาท	45.00	18.83
500,000 - 999,999	16.00	6.69
ตั้งแต่ 1,000,000 บาท ขึ้นไป	6.00	2.51
รวม	239.00	100.00

ภาพที่ ๑๐ หนี้สินครัวเรือนเกษตรกร อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๕)

เปรียบเทียบรายได้-หนี้สินในภาคการเกษตร

ภาพที่ ๑๑ เปรียบเทียบรายได้-หนี้สินในภาคการเกษตร อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม
(ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๖.๒ ผลิตภัณฑ์มวลรวมของจังหวัดมหาสารคาม/ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว

ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ เท่ากับ ๕๙,๒๐๘ ล้านบาท เทียบกับปีที่แล้ว (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑) มีมูลค่า เท่ากับ ๕๙,๐๑๖ ล้านบาท เพิ่มขึ้น ๑๙๒ ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ ๐.๓๓

ผลิตภัณฑ์มวลรวมเฉลี่ยต่อหัว (Per Capita GPP) ณ ราคาประจำปี ในปี พ.ศ. ๒๕๖๒ มีรายได้ต่อคนต่อปีเท่ากับ ๗๕,๓๓๔ บาท เพิ่มขึ้นจากปีที่แล้ว (ปี พ.ศ. ๒๕๖๑) ที่มีรายได้ต่อคนต่อปี ๗๔,๕๖๑ บาท จำนวน ๗๗๓ บาท คิดเป็นร้อยละ ๑.๐๔

ตารางที่ ๔ แสดงผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมหาสารคาม ณ ราคาคงที่ ปี พ.ศ. ๒๕๖๒

ผลิตภัณฑ์มวลรวม (GPP) จังหวัดมหาสารคาม													
สาขาการผลิต	๒๕๕๐	๒๕๕๑	๒๕๕๒	๒๕๕๓	๒๕๕๔	๒๕๕๕	๒๕๕๖	๒๕๕๗	๒๕๕๘	๒๕๕๙	๒๕๖๐	๒๕๖๑	๒๕๖๒
เกษตร	๖,๐๗๑	๕,๙๖๖	๗,๕๖๘	๘,๙๕๕	๙,๖๖๘	๑๒,๓๐๗	๑๕,๑๗๓	๑๓,๖๓๑	๑๒,๐๘๖	๑๒,๐๖๗	๑๒,๑๐๗	๑๒,๕๕๘	๑๑,๘๘๘
ภาคเกษตร	๖,๐๗๑	๕,๙๖๖	๗,๕๖๘	๘,๙๕๕	๙,๖๖๘	๑๒,๓๐๗	๑๕,๑๗๓	๑๓,๖๓๑	๑๒,๐๘๖	๑๒,๐๖๗	๑๒,๑๐๗	๑๒,๕๕๘	๑๑,๘๘๘
A เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	๖,๐๗๑	๕,๙๖๖	๗,๕๖๘	๘,๙๕๕	๙,๖๖๘	๑๒,๓๐๗	๑๕,๑๗๓	๑๓,๖๓๑	๑๒,๐๘๖	๑๒,๐๖๗	๑๒,๑๐๗	๑๒,๕๕๘	๑๑,๘๘๘
นอกเกษตร	๒๒,๘๕๘	๒๔,๖๙๕	๒๗,๕๕๕	๓๑,๕๖๗	๓๓,๑๓๘	๓๘,๐๐๕	๓๖,๒๘๙	๓๕,๕๕๖	๓๘,๕๑๘	๔๒,๑๕๖	๔๕,๙๖๗	๔๖,๕๕๘	๔๗,๓๑๘
ภาคอุตสาหกรรม	๓,๓๓๗	๔,๙๓๕	๕,๔๑๑	๖,๕๖๖	๗,๖๖๖	๙,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖
B การทำเหมืองแร่และเหมืองหิน	๒๕	๒๕	๕๑	๕๑	๕๑	๕๑	๕๑	๕๑	๕๑	๕๑	๕๑	๕๑	๕๑
C การผลิต	๓,๓๓๗	๔,๙๓๕	๕,๔๑๑	๖,๕๖๖	๗,๖๖๖	๙,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖	๑๑,๖๖๖
D ไฟฟ้า ก๊าซ ไอน้ำ และระบบปรับอากาศ	๓๓๖	๓๓๗	๓๓๗	๓๓๗	๓๓๗	๓๓๗	๓๓๗	๓๓๗	๓๓๗	๓๓๗	๓๓๗	๓๓๗	๓๓๗
E การจัดหา การจัดการ และการบำบัดน้ำเสีย ของเสีย และสิ่งปฏิกูล	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔	๖๔
ภาคบริการ	๑๘,๕๒๑	๑๙,๗๖๕	๒๒,๑๔๔	๒๓,๕๙๑	๒๕,๕๐๐	๒๘,๓๓๘	๒๙,๕๖๖	๒๙,๕๖๖	๓๑,๕๕๖	๓๖,๕๕๖	๓๘,๕๕๖	๓๙,๕๕๖	๓๙,๕๕๖
F การก่อสร้าง	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗	๑,๕๕๗
G การขนส่งและการขายปลีก การซ่อมยานยนต์และจักรยานยนต์	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕	๒,๕๕๕
H การขนส่งและสถานที่เก็บสินค้า	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖	๖๕๖
I ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕	๒๐๕
J ซ่อมแซมยานยนต์และการสื่อสาร	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓	๕๐๓
K กิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐	๒,๐๖๐
L กิจกรรมก่อสร้างทรัพย์สิน	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖
M กิจกรรมทางวิชาชีพ วิทยาศาสตร์ และเทคนิค	๖	๖	๖	๖	๖	๖	๖	๖	๖	๖	๖	๖	๖
N กิจกรรมการบริหารและการบริการสนับสนุน	๕๗	๕๗	๕๗	๕๗	๕๗	๕๗	๕๗	๕๗	๕๗	๕๗	๕๗	๕๗	๕๗
O การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖	๒,๕๖๖
P การศึกษา	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖	๕,๕๖๖
Q กิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕
R ศิลปะ ความบันเทิง และนันทนาการ	๕๕	๕๕	๕๕	๕๕	๕๕	๕๕	๕๕	๕๕	๕๕	๕๕	๕๕	๕๕	๕๕
S กิจกรรมบริการด้านอื่นๆ	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕	๕๕๕
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด (GPP)	๒๘,๙๒๙	๓๐,๖๖๕	๓๕,๑๒๖	๔๐,๕๒๒	๔๖,๓๓๖	๕๖,๓๓๘	๕๖,๓๓๘	๕๖,๓๓๘	๕๖,๓๓๘	๕๖,๓๓๘	๕๖,๓๓๘	๕๖,๓๓๘	๕๖,๓๓๘
ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดต่อหัว (บาท)	๑๓,๒๕๑	๑๓,๕๕๑	๑๓,๖๖๖	๑๓,๖๖๖	๑๓,๖๖๖	๑๓,๖๖๖	๑๓,๖๖๖	๑๓,๖๖๖	๑๓,๖๖๖	๑๓,๖๖๖	๑๓,๖๖๖	๑๓,๖๖๖	๑๓,๖๖๖
ประชากร (๑,๐๐๐ คน)	๘๗๑	๘๕๖	๘๕๖	๘๕๖	๘๕๖	๘๕๖	๘๕๖	๘๕๖	๘๕๖	๘๕๖	๘๕๖	๘๕๖	๘๕๖

ที่มา : สำนักงานคลังจังหวัดมหาสารคาม, พ.ศ. ๒๕๖๒

๖.๓ จำนวนครัวเรือน

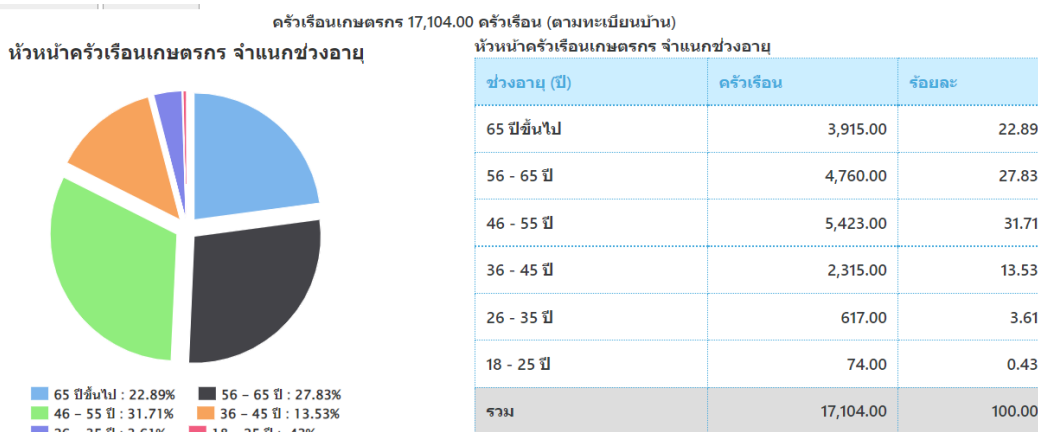
จำนวนครัวเรือน แยกชายหญิง ช่วงอายุ ในเมือง/ชนบท

อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม แบ่งการปกครองออกเป็น ๒๒๗ หมู่บ้าน จากข้อมูลของสำนักบริหารการทะเบียน ที่ว่าการอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย กรมการปกครอง ณ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๒ พบว่ามีประชากร รวมทั้งสิ้น ๘๗,๗๑๔

ตารางที่ ๕ แสดงครัวเรือนและจำนวนประชากร อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สำนักทะเบียน	ชาย	หญิง	รวม
อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย	๔๓,๕๒๒	๔๔,๑๙๒	๘๗,๗๑๔
ตำบลปะหลาด	๒,๔๐๕	๒,๓๖๒	๔,๗๖๗
ตำบลก้ามปู	๓,๓๔๙	๓,๕๒๐	๖,๘๖๙
ตำบลเวียงสะอาด	๓,๐๔๒	๓,๐๑๖	๖,๐๕๘
ตำบลเม็กดำ	๔,๘๗๘	๔,๘๗๔	๙,๗๕๒
ตำบลนาสีนวล	๒,๙๓๐	๒,๙๖๒	๕,๘๙๒
ตำบลราษฎร์เจริญ	๒,๔๘๕	๒,๔๗๙	๔,๙๖๔
ตำบลหนองบัวแก้ว	๓,๐๘๖	๓,๐๕๒	๖,๑๓๘
ตำบลเมืองเตา	๔,๐๑๐	๔,๐๔๕	๘,๐๕๕
ตำบลลานสะแก	๒,๖๒๓	๒,๗๓๘	๕,๓๖๑
ตำบลเวียงชัย	๑,๙๓๘	๑,๙๗๗	๓,๙๑๕
ตำบลหนองบัว	๒,๘๓๐	๒,๗๗๐	๕,๖๐๐
ตำบลราษฎร์พัฒนา	๑,๘๓๙	๑,๘๕๔	๓,๖๙๓
ตำบลเมืองเสือ	๒,๑๓๐	๒,๒๓๗	๔,๓๖๗
ตำบลภาณุอำเภอ	๒,๐๔๓	๒,๐๙๖	๔,๑๓๙
รวม	๘๓,๐๘๙	๘๔,๖๒๕	๑๖๗,๗๑๔

ที่มา : ข้อมูลจากทะเบียนราษฎร์อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ณ วันที่ ๘ กรกฎาคม ๒๕๖๔

ภาพที่ ๑๒ กราฟแสดงจำนวนประชากร ครัวเรือน และครัวเรือนเกษตรกร พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : ระบบฐานข้อมูลทะเบียนเกษตรกรกลาง กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๕)

๑.๘.๒ การศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต ๒ มีระดับโรงเรียนระดับประถมศึกษา ๕๕ แห่ง บางแห่งเปิดสอนระดับมัธยมศึกษาตามนโยบายขยายโอกาสทางการศึกษา

สังกัดกรมสามัญศึกษามีโรงเรียนมัธยมศึกษา ๓ แห่ง คือ โรงเรียนพยัคฆภูมิวิทยาคาร โรงเรียนเมืองเตาวิทยาคม และโรงเรียนเวียงสะอาดพิทยาคม

กรมอาชีวศึกษา ๑ แห่ง คือ วิทยาลัยการอาชีพพยัคฆภูมิพิสัย

สังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชน มีโรงเรียน ๒ โรงเรียน คือ โรงเรียนพระกุมารศึกษาและโรงเรียนอนุบาลเอี่ยมสุข

ศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน ๑๔ แห่ง

๑.๘.๓ สาธารณสุข

อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม มีสถานี่รักษาพยาบาลคือโรงพยาบาล ๑ แห่ง สถานีอนามัยประจำตำบล ๑๕ แห่ง ซึ่งปัจจุบันยกฐานะเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล นอกจากนี้ยังมีอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.) ทุกหมู่บ้าน การให้บริการจะให้บริการขั้นพื้นฐาน ให้ความรู้ด้านสาธารณสุขมูลฐาน รับฝากครรภ์ ให้วัคซีน วางแผนครอบครัว ขูดหินปูน เป็นต้น

๑.๘.๔ ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชากรในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัยนับถือศาสนาพุทธ มีขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดงามปฏิบัติสืบต่อกันมาจากบรรพบุรุษจนถึงปัจจุบัน ชาวอีสานเรียกว่า “ฮีต ๑๒ คอง ๑๔” เป็นประเพณีสิบสองเดือนที่ถือปฏิบัติกันมา

ฮีตสิบสอง หมายถึงประเพณี ๑๒ เดือนที่เกี่ยวข้องกับหลักทางพุทธศาสนา ความเชื่อและการดำรงชีวิตทางเกษตรกรรมซึ่งชาวอีสาน ยึดถือปฏิบัติกัน มาแต่โบราณ มีแนวปฏิบัติแตกต่างกันไปในแต่ละเดือนเพื่อให้เกิดสิริมงคลในการดำเนินชีวิต หรือจะเรียกอีกอย่าง ว่างานบุญ ชาวอำเภอพยัคฆภูมิพิสัยให้

ความสำคัญกับ ประเพณีฮีตสิบสองเป็นอย่างมากและยึดถือปฏิบัติมาอย่างสม่ำเสมอ นับเป็นเอกลักษณ์ของชาวอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย อย่างแท้จริง

เดือนอ้าย บุญเข้ากรรม เป็นกิจกรรมของสงฆ์ เรียกว่า เข้าปริวาสกรรม หลังจากออกพรรษาเสร็จแล้วโดยให้พระภิกษุสงฆ์ที่ต้องอาบัติ (กระทำผิด) สังฆาทิเสสได้สารภาพต่อหน้าคณะสงฆ์เพื่อเป็นการฝึกจิตสำนึกถึงความบกพร่องของตน แล้วปรับตัวประพฤติตนให้ถูกต้องตามพระวินัย

- **เดือนยี่ ทำบุญคุณลาน** บุญคุณลานหรือบุญคุณข้าวเป็นพิธีกรรมฉลองภายหลังจากเสร็จสิ้นการเก็บเกี่ยว ชาวบ้านรู้สึกยินดีที่ได้ผลผลิตมาก จึงต้องการทำบุญ โดยนิมนต์พระสงฆ์มาสวดมนต์ในลานข้าว มีการสวดข้าวเพื่อฉลองความอุดมสมบูรณ์ กล่าวขอบคุณแม่โพสพและขอโทษที่ได้เหยียบย่ำ พื้นแผ่นดินในระหว่างการทำนา เพื่อความเป็นสิริมงคลและให้ผลผลิตเป็นทวีคูณในปีต่อไป

- **เดือนสาม บุญข้าวจี** เป็นการทำบุญในช่วงเทศกาลวันมาฆบูชา ชาวบ้านจะมาร่วมกันทำบุญตักบาตรในตอนเช้า ตอนค่ำจะมีการเวียนเทียนรอบพระอุโบสถ การทำบุญข้าวจินั้นทุกครัวเรือนในหมู่บ้านจะจัดเตรียมข้าวจีตั้งแต่ตอนย่ำรุ่งของวันนั้นเพื่อให้ข้าวจีสุกทันใส่บาตรจังหัน นอกจาก ข้าวจีแล้วก็จะนำ "ข้าวเชียบ" (ข้าวเกรียบ) ทั้งที่ยังไม่ย่างเพื่อให้พระเณรย่างกินเองและที่ย่างไฟจนไปงองใส่ถาดไปด้วยพร้อมจัดอาหารคาว ไปถวายพระที่วัด ข้าวจีบางก้อนผู้ เป็นเจ้าของได้ยัดใส่ด้วยน้ำอ้อย แล้วทาด้วยไข่เพื่อให้เกิดรสหวานหอมชวน รับประทาน ครั้นถึงหอแจกหรือ ศาลาโรงธรรมพระภิกษุสามเณรทั้งหมดในวัดจะ ลงศาลาที่ญาติโยมที่มาร่วมกันอยู่บนศาลาก่อน แล้วประธานในพิธีเป็นผู้อาราธนาศีล พระภิกษุให้ศีลญาติโยมรับศีล แล้วกล่าวคำถวายข้าวจี จากนั้นก็จะนำข้าวจีใส่บาตรพระ ซึ่งตั้งเรียงไว้เป็นแถวเท่าจำนวนพระเณร พร้อมกับถวายปิ่นโต สำหรับกับข้าวคาวหวาน เมื่อพระฉันจังหันเทศน์เสร็จแล้วก็ให้พร ญาติโยมรับพรเป็นเสร็จพิธี

- **เดือนสี่ บุญพระเวศ** (บุญพระเวศสันดรหรือบุญมหาชาติ) คำนี้ออกเสียงว่า ฆะเหวด เป็นสำเนียงของชาวอีสานที่มาจากคำว่า พระเวศ ซึ่งหมายถึงพระเวศสันดร การทำบุญพระเวศ เป็นการทำบุญและฟังเทศน์เรื่องพระเวศสันดรชาดก หรือเทศน์มหาชาติ ซึ่งมีจำนวน ๑๓ กัณฑ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นการรำลึกถึงพระเวศสันดร ผู้ซึ่งบำเพ็ญบารมีอันยิ่งใหญ่ด้วยการให้ทานหรือทานบารมีในชาติสุดท้าย ก่อนที่จะมาเสวยชาติและตรัสรู้เป็นพระพุทธเจ้า บุญพระเวศเป็นงานบุญที่ยิ่งใหญ่ของชาวอีสาน นิยมทำกันทุกหมู่บ้าน ด้วยความเชื่อว่าหากได้ฟังเทศน์มหาชาติทั้ง ๑๓ กัณฑ์จบภายในวันเดียว อาานิสงส์จะลดบันดาลให้ไปเกิดในศาสนาของพระศรีอาริยมตไตรย ซึ่งเป็นยุคแห่งความสุข ความสมบูรณ์ตามพุทธคติที่มีมาแต่ครั้งพุทธกาล

- **เดือนห้า บุญสงกรานต์** (บุญสงกรานต์) เป็นการทำบุญวันขึ้นปีใหม่ของไทยแต่โบราณ นิยมทำในเดือนห้าเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑๓ เมษายนถึงวันที่ ๑๕ เมษายน คำว่า สงกรานต์ เป็นคำสันสกฤต แปลว่า ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไป ในที่นี้ หมายถึง พระอาทิตย์ผ่านหรือเคลื่อนย้ายเข้าไปในจักรราศีหนึ่ง เป็นเดือนที่เริ่มต้นปีใหม่ การทำบุญสงกรานต์จะมีพิธีสงฆ์พระพุทธรูป พระสงฆ์ ผู้ใหญ่ ผู้เฒ่าผู้แก่ นอกจากนี้ ชาวบ้านจะทำบุญตักบาตรก่อพระเจดีย์ทรายและมีการละเล่นสาดน้ำกันอย่างสนุกสนานนานตลอดทั้ง ๓ วัน

- **เดือนหก บุญบั้งไฟ** เป็นงานสำคัญของชาวอีสานก่อนลงมือทำนา ด้วยความเชื่อว่าเป็นการขอฝนเพื่อให้ฝนตกต้องตามฤดูกาล ข้าวกล้าในนาอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่อย่างมีความสุข ในงานจะมีการแห่บั้งไฟ และจุดบั้งไฟ เพราะเชื่อว่า เป็นการส่งสัญญาณขึ้นไปบอกพญาแถน ให้ส่งน้ำฝนลงมา ระหว่างที่มีการจุดบั้งไฟชาวบ้านจะมีการแข่งอย่างสนุกสนาน การทำบุญบั้งไฟนับเป็นการชุมนุมที่สำคัญของคนในท้องถิ่น ที่มาร่วมงานบุญกันอย่างสนุกสนานเต็มที่ มีการนำสัญลักษณ์ทางเพศมาล้อเลียนในขบวนแห่บั้งไฟ โดยไม่ถือว่าเป็นเรื่องหยาบคาย การทำบุญบั้งไฟนี้ บางที่จะตรงกับประเพณีบุญวันวิสาขบูชาด้วย

- **เดือนเจ็ด บุญเบิกบ้าน** เป็นการทำบุญเพื่อชำระล้างสิ่งที่ไม่ดีเป็นเสนียดจัญไรอันจะทำให้เกิดความเดือดร้อนแก่บ้านเมือง เป็นการปิดเป่าความชั่วร้ายให้ออกจากหมู่บ้านจะนำข้าวปลาอาหารมาตักบาตรที่ศาลากลางบ้านและสวดมนต์ตอนเย็น ตอนเช้าตักบาตรรดน้ำมนต์

- **เดือนแปด บุญเข้าพรรษา** การเข้าพรรษาเป็นกิจของภิกษุสามเณรที่จะต้องอยู่เป็นประจำในวัดใดวัดหนึ่งตลอด ๓ เดือน กำหนดเอาตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๘ ถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ ห้ามมิให้พระภิกษุสามเณรไปพักแรมคืนที่อื่น มีการทำบุญตักบาตร ถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการฟังธรรมเทศนา สมัยก่อนชาวบ้านจะหล่อเทียนขนาดใหญ่ถวายวัดเป็นพุทธบูชาและเก็บไว้ตลอดพรรษา แต่ในปัจจุบันนิยมซื้อเทียนพรรษามาตามร้านค้ามาถวายเลย การทำเทียนการถวายเทียนให้กับวัดในช่วงเทศกาลเข้าพรรษา มีความเชื่อแต่โบราณว่า หากใครทำเทียนไปถวายวัด เมื่อเกิดชาติใหม่ ผู้นั้นจะได้เสวยสุข หากมิได้ขึ้นสวรรค์ แต่เกิดบนโลกมนุษย์ผู้นั้นจะมีความเฉลียวฉลาด มีสติปัญญาไหวพริบเป็นเลิศ ประดุจแสงเทียนอันสว่างไสว

- **เดือนเก้า บุญข้าวประดับดิน** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้แก่ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว เมื่อถึงวันแรม ๑๔ ค่ำ เดือน ๙ ชาวบ้านจากกันทำข้าวปลาอาหารคาวหวานพร้อมหมากพลูตั้งแต่เช้ามีดห่อใส่ใบตอง เรียกว่า ข้าวประดับดิน นำไปวางไว้ตามโคนต้นไม้ในบริเวณวัด เพื่อให้ผู้ที่ล่วงลับไปแล้วนั้นมากิน เพราะเชื่อว่าในช่วงเดือนเก้าผู้ที่ล่วงลับแล้วจะได้รับการปลดปล่อยให้ออกมาท่องเที่ยวได้ ในพิธีบุญข้าวประดับดิน ชาวบ้านจะวางข้าวประดับดินไว้ พร้อมจุดเทียนบอกกล่าวให้มารับเอาอาหารและส่วนบุญนี้ จากนั้นชาวบ้านจะเอาอาหารไปทำบุญตักบาตรถวายทานแด่พระภิกษุสามเณร สมาทานศีล ฟังเทศน์และกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลให้ผู้ล่วงลับไปแล้ว

- **เดือนสิบ บุญข้าวสาก(กระยาสารท)** เป็นการทำบุญเพื่ออุทิศส่วนกุศลให้ผู้ตาย โดยมีการทำสลากให้พระจับ เพื่อที่จะได้ถวายของตามสลากนั้น เป็นการทำบุญที่ต่อเนื่องจากพิธีในเดือนเก้า เพราะถือว่าการทำบุญส่งล่วงลับไปแล้วที่ได้ออกมาท่องเที่ยว ให้นำกลับสู่แดนของตน ในเดือนสิบนี้ชาวบ้านจะนำห่อข้าวสาก(ข้าวเปลือกเหนียวมาคั่ว เพื่อให้ข้าวเหนียวแตกออกเป็นสีขาว แล้วคลุกน้ำตาลและมะพร้าว)ไปวางไว้บริเวณวัด พร้อมจุดเทียนและบอกให้ญาติมิตรที่ล่วงลับไปแล้ว มารับอาหารและผลบุญที่อุทิศให้

- **เดือนสิบเอ็ด บุญออกพรรษา** จัดทำในวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๑ เป็นการทำบุญที่สืบเนื่องมาจากบุญเข้าพรรษาในเดือนแปด ที่พระภิกษุสามเณรได้เข้าพรรษาเป็นเวลานานถึง ๓ เดือน ดังนั้น ในวันที่ครบกำหนด พระภิกษุสามเณรเหล่านั้นจะมารวมกันทำพิธีออกวัสสาพิจารณา วันนี้เป็นวันที่ภิกษุสามเณรมีโอกาสมาชุมนุมกันอย่างพร้อมเพรียงกันที่วัด ชาวบ้านถือว่าเป็นวันสำคัญและเป็นระยะที่ชาวบ้านหมดภาระในการทำนาไร่ อากาศในช่วงนี้จะเย็นสบายจึงถือโอกาสมาร่วมกันทำบุญ มีการตักบาตรถวายภัตตาหารแด่พระภิกษุ สามเณร มีการกวาดข้าวทิพย์ถวาย รับศีลสวดมนต์ฟังเทศน์และถวายผ้าจ่านำพรรษา ตอนค่ำจะมีการจุดประทีปโคมไฟในบริเวณวัดและหน้าบ้าน

- **เดือนสิบสอง บุญกฐิน** เป็นการถวายผ้าจีวรแด่พระสงฆ์ที่จำพรรษาครบ ๓ เดือน งานบุญนี้มีระยะเวลาทำตั้งแต่วันแรม ๑ ค่ำ เดือน ๑๑ จนถึงวันขึ้น ๑๕ ค่ำ เดือน ๑๒ มูลเหตุที่มีการทำบุญกฐินนั้นมีเรื่องเล่าว่า มีพระภิกษุจำนวนหนึ่งได้เดินทางไปเฝ้าพระพุทธเจ้า ระหว่างการเดินทางนั้นยังเป็นช่วงหน้าฝนและระยะทางไกลจึงทำให้ผ้าจีวรของพระภิกษุเหล่านั้นเปียกน้ำเปรอะเปื้อนโคลน ไม่สามารถหาผ้าผลัดเปลี่ยนได้ พระพุทธเจ้าได้เห็นถึงความยากลำบากนั้น จึงมีพุทธบัญญัติให้ภิกษุแสวงหาผ้าและรับผ้ากฐินได้ เป็นเวลาหนึ่งเดือนหลังออกพรรษา ชาวบ้านจึงได้จัดผ้าจีวรนำมาถวายพระภิกษุในช่วงเวลาดังกล่าว จนกลายเป็นประเพณีทำบุญกฐินมาจวบจนปัจจุบัน ก่อนการทำกฐินเจ้าภาพจะต้องจองวัดและกำหนดวันทอดกฐินล่วงหน้า เตรียมผ้าไตรจีวรพร้อมอัฐบริวารและเครื่องไทยทาน มีการบอกบุญแก่ญาติมิตร ตอนเช้าในพิธีจะแห่ขบวนกฐินเพื่อนำไปทอดที่วัด และแห่กฐินเวียนประทักษิณรอบอุโบสถ ๓ รอบ จึงทำพิธีถวายผ้า

กฐินจากปุ๋ยฝ้ายจนสามารถนำไปทอดให้เสร็จภายใน ๒๔ ชั่วโมงนับแต่เวลาเริ่มทำเชื่อว่าจะได้บุญมากกว่า
อย่างอื่น

คอง ๑๔ คือ แนวทางหรือข้อวัตรที่ประชาชนทั่วไปตลอดจนผู้มีหน้าที่ปกครองบ้านเมืองพึง
ปฏิบัติ ๑๔ ข้อ เป็นจารีตประเพณีและทำนองคลองธรรมอันดีงามของท้องถิ่นและของบ้านเมือง ซึ่งอาจสรุป
ได้ ๓ ประการ คือ สำหรับพระมหากษัตริย์และผู้ปกครองบ้านเมืองพึงปฏิบัติสำหรับพระสงฆ์องค์เจ้า และ
สำหรับบุคคลธรรมดาสามัญพึงปฏิบัติในส่วนที่ชาวบ้านถือปฏิบัติต่อตัวเองและชาวบ้าน มีดังนี้

๑) เมื่อได้ข้าวใหม่หรือผลหมากรากไม้ ให้บริจาคนแก่ผู้มีศีลแล้วตนเองจึงบริโภคและให้ญาติ
พี่น้องด้วยกัน

๒) อย่ามีความโลภ อย่าใช้จ่ายสุรุ่ยสุร่าย อย่ากล่าวคำหยาบ

๓) ให้ทำศาลพระภูมิไว้บริเวณบ้านของตนเองเพื่อบูชา

๔) ให้ล้างเท้าก่อนขึ้นบ้าน

๕) เมื่อถึงวัน ๗, ๘ ค่ำ ๑๔, ๑๕ ค่ำ ให้สมமாக่อนเส้า สมมาแม่ขึ้นบันได สมมาผักตุงเฮือน

๖) ให้ล้างเท้าก่อนนอนเวลากลางคืน

๗) ถึงวันศีลให้เอาดอกไม้ รูปเทียน สมมาผ้า และให้เอารูปเทียนถวายพระ

๘) ถึงวันศีลดับ ศีลเพ็ง (แรม ๑๔ ค่ำ, ขึ้น ๑๕ ค่ำ) ให้นิมนต์พระมาสวดมนต์บ้านหรือใส่
บาตร

๙) เมื่อพระภิกษุเข้าปริวาสกรรม ให้มีขันข้าวตอก ดอกไม้ รูปเทียน เครื่องอัฐบริขารไป
ถวายพระ

๑๐) เมื่อเห็นพระภิกษุเดินผ่านให้นั่งลงแล้วยกมือไหว้ แล้วค่อยเจรจา

๑๑) อย่าเหยียบเงาพระภิกษุ ผู้ถือศีลบริสุทธิ์ (อย่าหมิ่นประมาทพระ)

๑๒) อย่าเอาอาหารที่กินแล้วไปให้พระภิกษุ รวมถึงสามเณรด้วย

๑๓) อย่าเสพเมถุนในวันศีล วันเข้าพรรษา วันออกพรรษา

๑๔) เมื่อมีพระมาบิณฑบาตอย่าให้พระคอย เวลาใส่บาตรอย่าให้มือแตะบาตร ภิกษุหรือ
สามเณรห้ามใส่รองเท้า ห้ามกางร่ม ห้ามเอาผ้าปิดหัวเวลาใส่บาตร

ความเชื่อ

การถือฤกษ์ยามในการปลูกเรือน ในเดือนยี่ เดือนสี่ เดือนหก เดือนเก้า เดือนสิบสอง ถือ
เป็นฤกษ์ที่ดีในการปลูกเรือน โดยเฉพาะในเดือนหกและเดือนเก้า

ปลูกต้นไม้มงคล ในภาคอีสานถือว่าต้นไม้เป็นมงคลอย่างหนึ่ง หากปลูกให้ถูกทิศทางจะเกิด
ความสุขความเจริญ คตินี้ปรากฏในภาคกลางเช่นเดียวกัน ต้นไม้มงคลตามทิศของภาคอีสาน มีดังนี้

ทิศบูรพา - ปลูกกุ่ม ก่าม กระถิน มะพร้าว หมาก พลุ

ทิศอาคเนย์ - ปลูกต้นยอ

ทิศทักษิณ - ปลูกมะม่วงมะเฟือง มะไฟ

ทิศหริดี - ปลูกต้นคูณ สะเดา ขนุน

ทิศปัจฉิม - ปลูกมะขาม มะยม

ทิศพายัพ - ปลูกมะกรูดมะนาว

ทิศอุดร - ปลูกต้นหมากต้น(พุทรา)

ทิศอีสาน - ปลูกดอกกรัก ต้นแพง

ภูตผี วิญญาณ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ ปูตา เจ้าที่เจ้าทาง ซึ่งถ้ามีการเจ็บป่วยโดยที่ไม่ทราบสาเหตุ ชาวบ้านจะสันนิษฐานไว้ก่อนว่า เกิดจากผีเข้า ผิดผี หรือไม้กลบหลู่เจ้าที่เจ้าทาง จะต้องหาผู้เฒ่าผู้แก่ไปขอขมา เป็นต้น

ผีตาแฮก ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นผีเฝ้าไร่เฝ้านา เมื่อชาวบ้านเข้าหักไร่หักนา เพื่อแปรสภาพที่ดินไปเป็น ที่นา พวกเขาจะทำพิธีเชิญผีตาแฮกตนหนึ่งมาเป็นผู้เฝ้ารักษาที่นาและข้าวกล้า แต่ละปีเจ้าของนาจะต้องทำพิธีเช่นสังเวยก่อนลงไถนา และเมื่อเก็บเกี่ยวเสร็จแล้ว จะต้องแบ่งข้าวสีเกวียน (จำลองเล็กๆ) ให้แก่ผีตาแฮกด้วย

คะลำ เป็นสิ่งต้องห้ามที่ทำลงไปแล้วไม่ดีไม่งาม เกิดโทษภัย เกิดเสนียดจัญไรแก่ตนและผู้อื่น เช่น

- หลึงยืมเยี่ยว คะลำ (ห้ามผู้หลึงยืมเยี่ยว)
- ย่างข้ามพาข้าว คะลำ (ห้ามเดินลัดวงอาหาร)
- นั่งตันประตู นั่งตันขันได่ นั่งหมอน นั่งกลางผู้เฒ่า คะลำ
- นอนหันหัวไปทางตาเว้นตก คะลำ (ห้ามนอนหันหัวไปทางทิศตะวันตก เพราะทิศตะวันตกเป็นทิศที่ให้ผีหรือคนตายนอนหันหัวไป)
- ไทเสือนเดียวกันกินปพร้อมกัน ผู้น้อยกินก่อนผู้ใหญ่ เมียกินก่อนผัว คะลำ
- นุ่งห่มผ้าทางกลับ - ใช้ตีนเชี่ยเสื่อผ้า คะลำ
- ผัวเมียผัดกัน ชมเหงกัน ต่าบ้อยญาติกัน คะลำ

๑.๘.๕ องค์กร/สถาบันต่าง ๆ

สถาบันเกษตรกร มีบทบาทในการประกอบอาชีพการเกษตรและการดำรงชีวิตของเกษตรกร ซึ่งการดำเนินการด้านสถาบันเกษตรกรมีอยู่หลายกลุ่ม โดยมีหน่วยงานของทางราชการเป็นผู้สนับสนุน ได้แก่ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร กลุ่มส่งเสริมอาชีพ และกลุ่มอื่นๆ กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัยมีทั้งสิ้น ๓๑๖ กลุ่ม แยกเป็นรายตำบลได้ดังนี้

ตารางที่ ๖ แสดงข้อมูลกลุ่มสถาบันเกษตรกรในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ลำดับที่	เขต/จังหวัด/ อำเภอ	วิสาหกิจชุมชน	
		จำนวน (แห่ง)	สมาชิก (ราย)
๑	ก้ามปู	๒๓	๒๑๓
๒	นาสีนวล	๔๑	๕๐๙
๓	ปะหลาน	๑๔	๒๕๘
๔	ภารแ่อน	๓๔	๔๖๓
๕	เม็กดำ	๒	๔๖
๖	เมืองเตา	๒๗	๔๒๕
๗	เมืองเสือ	๑๐	๑๖๗
๘	ราษฎร์เจริญ	๒๙	๓๘๓
๙	ราษฎร์พัฒนา	๒๖	๓๐๒
๑๐	ลานสะแก	๔๓	๔๖๙
๑๑	เวียงชัย	๙	๑๕๗
๑๒	เวียงสะอาด	๒๓	๔๔๓

๑๓	หนองบัว	๓	๙๕
๑๔	หนองบัวแก้ว	๓๒	๔๔๙
รวมทั้งหมด		๓๕	๕๔๔

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม พฤษภาคม ๒๕๖๒)

๑.๙ การใช้ประโยชน์ที่ดิน (Land Used)

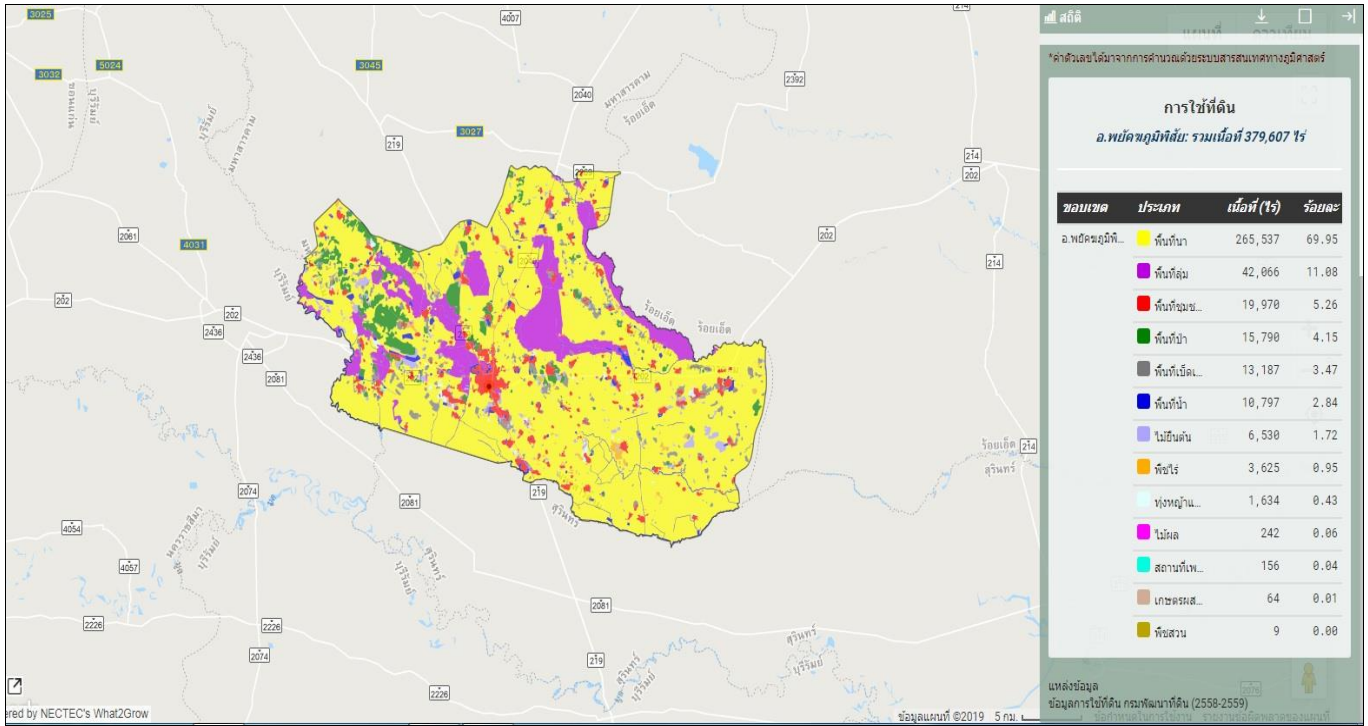
๑.๙.๒ ลักษณะของการใช้ประโยชน์ที่ดินประเภทหลัก ๆ เช่น ภาคเกษตร อุตสาหกรรม ชุมชน เมืองที่อยู่อาศัยแยกตามเขตการปกครองย่อย

จากการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการใช้ที่ดิน พบว่าในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย สามารถจำแนกการใช้ที่ดินได้เป็น ๕ ประเภทหลัก คือ พื้นที่ป่าไม้ พื้นที่เกษตรกรรม พื้นที่น้ำ พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง และพื้นที่อื่นๆ เช่น ไม้ละเมาะ เป็นต้น

สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดิน

ตารางที่ ๗ สภาพการใช้ประโยชน์ที่ดินอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย

ที่	ตำบล	จำนวนหมู่บ้าน	จำนวนพื้นที่ทั้งหมด	จำนวนพื้นที่ถือครองทำ			พื้นที่ป่า	พื้นที่สาธารณะ	ที่อยู่อาศัย	พื้นที่อื่น ๆ	จำนวนครัวเรือน	
				ที่ทำนา	ทำไร่	ทำสวน					ทั้งหมด	เกษตรกร
๑	ปะหลาน	๑๖	๒๕,๒๓๒	๒๐,๕๖๗	๒๖	๕๖	๑๒๐	๓๒๐	๓๒,๐๒๑	๑,๐๓๓	๑,๕๗๓	๑,๑๓๕
๒	ก้ามปู	๑๗	๓๐,๕๒๘	๒๘,๔๔๒	๒๒๗	๒๖๐	๑๕๐	๒๘	๑,๒๕๙	๑๖๒	๑,๖๖๙	๑,๒๙๐
๓	นาสีนวล	๑๔	๒๗,๔๐๖	๒๕,๐๖๗	๓๑๓	๒๓๒	๖๒	๑๘๒	๑,๐๙๗	๔๕๓	๑,๕๒๕	๑,๐๑๗
๔	การแอน	๑๐	๑๙,๒๔๘	๑๖,๘๔๖	๗๑๓	๒๓๐	๙๖๐	๓๔๒	๖๖๘	๑๘๒	๙๖๖	๘๐๓
๕	เมืองเตา	๒๖	๔๙,๒๐๔	๔๕,๑๓๐	๑๕๒	๑๘๑	๔๕๐	๑,๗๐๐	๑,๑๐๙	๔๘๒	๑,๙๓๔	๑,๖๒๕
๖	เม็กดำ	๒๒	๔๕,๔๔๕	๓๕,๓๗๑	๕๒๐	๑๖๔	๒,๗๑๒	๕,๐๐๘	๑,๐๙๘	๕๗๒	๒,๓๕๖	๑,๗๕๖
๗	ราษฎร์เจริญ	๑๔	๓๑,๓๙๑	๒๙,๙๖๘	๐	๐	๘๑	๑๐๒	๑,๓๒๐	๒๒๐	๑,๒๗๖	๑,๐๐๑
๘	ราษฎร์พัฒนา	๑๔	๑๒,๓๓๖	๑๐,๘๕๑	๒๖	๓๗	๐	๔๕๐	๔๙๖	๔๗๖	๙๙๕	๖๖๘
๙	เวียงชัย	๑๔	๑๘,๑๘๒	๑๖,๓๓๙	๓๙	๖๐๑	๓๗	๓๗	๕๘๖	๒,๒๑๐	๘๐๓	๗๑๒
๑๐	เวียงสะอาด	๒๑	๒๖,๔๐๒	๒๓,๕๕๘	๑,๒๐๐	๒๕๐	๐	๕๖๐	๗๗๒	๑๖๒	๑,๔๔๕	๑,๐๘๓
๑๑	หนองบัว	๑๓	๒๔,๑๔๕	๑๘,๙๗๒	๔๘๕	๙๑	๕๕๐	๒,๘๐๖	๗๙๐	๒๖๐	๑,๓๔๗	๑,๐๓๖
๑๒	หนองบัวแก้ว	๑๖	๓๐,๓๒๗	๒๘,๒๒๒	๘๕	๒๖๘	๐	๒๕๒	๑,๑๔๖	๓๐๔	๑,๓๑๗	๑,๑๐๒
๑๓	ลานสะแก	๑๙	๒๔,๗๗๓	๒๐,๗๒๕	๕๓	๓๖	๑,๖๑๘	๓๖๓	๑,๕๕๔	๔๒๔	๑,๗๖๔	๑,๐๘๙
๑๔	เมืองเสือ	๑๑	๑๑,๕๙๒	๑๐,๐๐๕	๑๒๐	๒๐๐	๐	๖๕๐	๔๕๐	๑๖๗	๑,๑๖๕	๗๒๙
รวม		๒๒๗	๓๗๖,๓๐๒	๓๓๐,๑๑๓	๓,๙๕๙	๒,๖๐๖	๖,๗๔๐	๑๒,๘๐๐	๔๔,๓๖๖	๗,๑๐๗	๒๐,๐๓๕	๑๕,๐๔๖

ภาพที่ ๑๓ สภาพการใช้ที่ดินอำเภอพัตตขภูมิพิสัย (ที่มา:สำนักงานเกษตรอำเภอพัตตขภูมิพิสัย)

บทที่ ๒

การวิเคราะห์สถานการณ์การเกษตรของอำเภอ

๒.๑ ข้อมูลประกอบการวิเคราะห์

๒.๑.๑ เกษตรกรและองค์กรเกษตรกร

๑) เกษตรกร

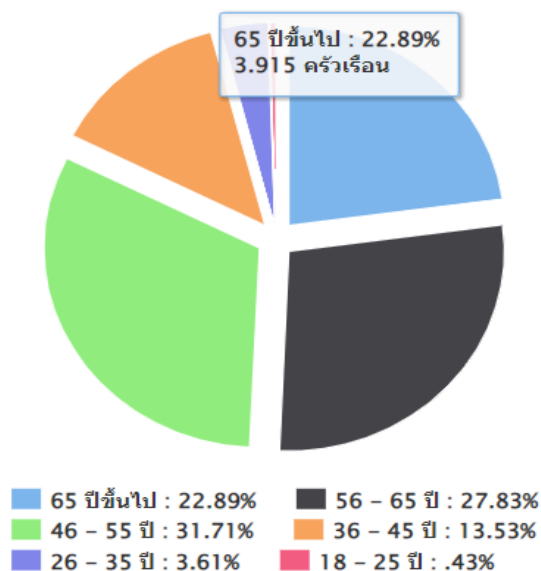
(๑) ครั้วเรื่อนเกษตรกร

อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มีครั้วเรื่อนเกษตรกร จำนวน ๑๗,๑๐๔.๐๐ ครั้วเรื่อน โดยมีหัวหน้าครั้วเรื่อน เกษตรกร อายุระหว่าง ๔๖ - ๕๕ ปี ๕,๔๒๓.๐๐ ครั้วเรื่อน คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๗๑ รองลงมาอายุระหว่าง ๕๖ - ๖๕ ปี ๔,๗๖๐.๐๐ คิดเป็นร้อยละ ๒๗.๘๓ และอายุระหว่าง ๖๕ ปี ๓,๙๑๕ คิดเป็นร้อยละ ๒๒.๘๙ ตามลำดับ ตารางที่ ๘ แสดงหัวหน้าครั้วเรื่อนจำแนกตามอายุ อำเภอ พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม

ช่วงอายุ (ปี)	ครั้วเรื่อน	ร้อยละ
๖๕ ปีขึ้นไป	๓,๙๑๕.๐๐	๒๒.๘๙
๕๖ - ๖๕ ปี	๔,๗๖๐.๐๐	๒๗.๘๓
๔๖ - ๕๕ ปี	๕,๔๒๓.๐๐	๓๑.๗๑
๓๖ - ๔๕ ปี	๒,๓๑๕.๐๐	๑๓.๕๓
๒๖ - ๓๕ ปี	๖๑๗.๐๐	๓.๖๑
๑๘ - ๒๕ ปี	๗๔.๐๐	๐.๔๓

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ. ๒๕๖๕

หัวหน้าครั้วเรื่อนเกษตรกร จำแนกช่วงอายุ

ภาพที่ ๑๔ แสดงหัวหน้าครั้วเรื่อนเกษตรกรจำแนกตามอายุ อำเภอ พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม.

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๕)

(๒) ลักษณะการประกอบอาชีพ

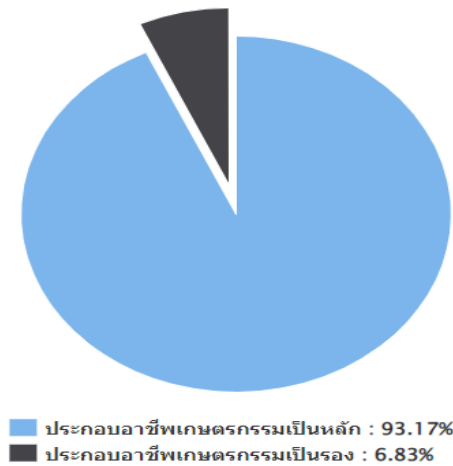
อำเภอ พยุหะภูมิพิสัย มีเกษตรกรที่ประกอบอาชีพหลักส่วนใหญ่เป็นการประกอบอาชีพเกษตรกรรม เป็นหลัก จำนวน ๑๕,๙๓๖ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๓.๑๗ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง จำนวน ๑,๑๖๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๖.๘๓

ตารางที่ ๙ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกร อำเภอ พยุหะภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม.

ลักษณะการประกอบอาชีพ	ครัวเรือน	ร้อยละ
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก	๑๕,๙๓๖.๐๐	๙๓.๑๗
ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นรอง	๑,๑๖๘.๐๐	๖.๘๓

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๕)

ลักษณะการประกอบอาชีพ

ภาพที่ ๑๕ แสดงลักษณะการประกอบอาชีพ อำเภอ พยุหะภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม..

(ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๕)

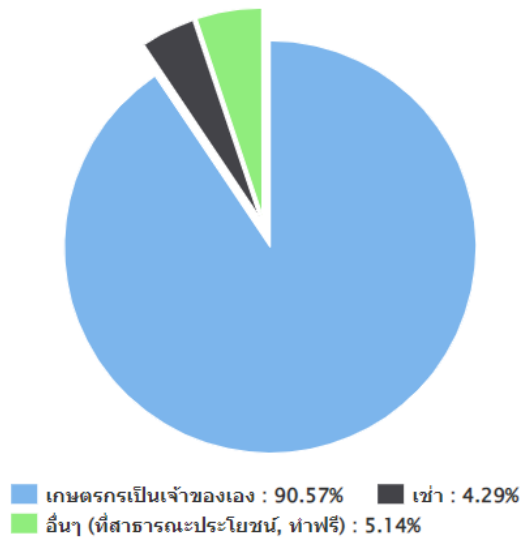
(๓) ลักษณะการถือครองที่ดิน

ลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกรอำเภอ พยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ส่วนใหญ่เกษตรกรเป็นเจ้าของ จำนวน ๑๖,๕๓๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๐.๕๗ รองลงมาคือ อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี) จำนวน ๙๓๙ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๕.๑๔ และเช่า จำนวน ๗๘๔ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๔.๒๙ ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๐ แสดงลักษณะการถือครองที่ดินของเกษตรกร อำเภอ พยุหะภูมิพิสัย จังหวัด มหาสารคาม

ลักษณะการถือครอง	ครัวเรือน	เนื้อที่ไร่
เกษตรกรเป็นเจ้าของ	๑๖,๕๓๙.๐๐	๒๗๐,๐๘๙.๐๐
เช่า	๗๘๔.๐๐	๗,๗๔๐.๐๐
อื่นๆ (ที่สาธารณะประโยชน์, ทำฟรี)	๙๓๙.๐๐	๘,๐๗๖.๐๐

ลักษณะการถือครองที่ดิน

ภาพที่ ๑๖ แสดงลักษณะการถือครองที่ดิน อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๕)

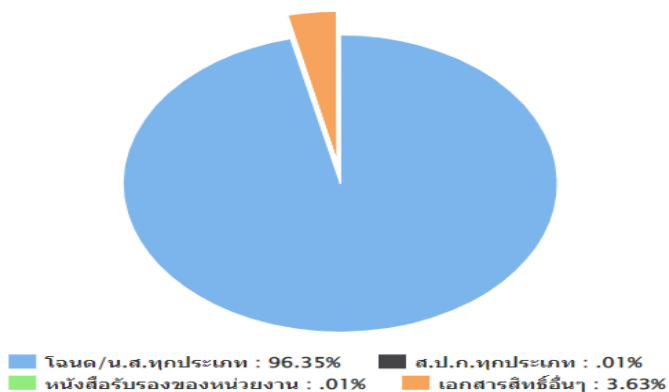
(๔) ประเภทเอกสารสิทธิ์ (เฉพาะเกษตรกรเป็นเจ้าของ)

เกษตรกรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มีการถือครองที่ดินแบบโฉนด/น.ส.ทุกประเภท จำนวน ๑๖,๓๕๘ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๙๖.๓๕ รองลงมาคือเอกสารสิทธิ์อื่นๆ จำนวน ๑๖๑ ครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ ๓.๖๓ หนังสือรับรองของหน่วยงาน จำนวน ๒ ครัวเรือน คิดเป็น ๐.๐๑ % และ เอกสิทธิ์ ส.ป.ก. ทุกประเภท จำนวน ๑ ครัวเรือน คิดเป็น .๐๑ % ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๑ แสดงลักษณะประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)				รวม
โฉนด/น.ส.ทุกประเภท	ส.ป.ก. ทุกประเภท	หนังสือรับรองของหน่วยงาน	ไม่มีเอกสารสิทธิ์	
๑๖๓๕๘	๑.๐๐	๒.๐๐	๑๖๑.๐๐	๑๖๕๓๙

ประเภทเอกสารสิทธิ์ (ครัวเรือน)

ภาพที่ ๑๗ แสดงประเภทเอกสารสิทธิ์ อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร พ.ศ. ๒๕๖๕)

๒) องค์กรและสถาบันเกษตรกร

(๑) กลุ่มเกษตรกร/สถาบัน

อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มีกลุ่มส่งเสริมอาชีพ ๔๒ กลุ่ม มีสมาชิก ๑,๐๙๘ ราย กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร ๓๐ กลุ่ม สมาชิก ๕๗๑ ราย กลุ่มยุวเกษตรกร ๑๔กลุ่ม สมาชิก ๒๗๑ ราย วิสาหกิจชุมชน ๓๗๕ แห่ง สมาชิก ๔๗๘๘ ราย สหกรณ์จำนวน ๑ แห่ง สมาชิก ๔๐ ราย และกลุ่มเกษตรกร ๗ กลุ่ม สมาชิก ๓๗๕ ราย

ตารางที่ ๑๒ แสดงจำนวนและสมาชิกสถาบันเกษตรกรอำเภอ พยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	กลุ่มส่งเสริมอาชีพ		กลุ่มแม่บ้าน		กลุ่มยุวเกษตรกร		วิสาหกิจชุมชน		สหกรณ์		กลุ่มเกษตรกร	
	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	แห่ง	สมาชิก (ราย)	กลุ่ม	สมาชิก (ราย)
ปะหลาน	๓	๑๐๓	๒	๓๙	๑	๒๐	๑๔	๒๕๘	-	-	-	-
ก้ามปู	๑	๓๕	๒	๑๕	๑	๒๐	๒๖	๒๐๖	-	-	-	-
เวียงสะอาด	๑	๕๐	๕	๑๕๘	๑	๒๐	๒๘	๕๐๘	-	-	-	-
เม็กดำ	๔	๑๓๕	๑	๑๘	๑	๒๐	๔	๙๔	-	-	๑	๔๐
นาสีนวน	๑	๕๐	๒	๔๐	๑	๒๐	๔๓	๕๓๕	-	-	-	-
ราษฎร์เจริญ	๑	๗๐	๑	๑๐	๑	๒๐	๒๙	๓๘๓	-	-	-	-
หนองบัวแก้ว	๒	๑๓๐	๒	๓๐	๑	๑๘	๓๓	๔๕๙	-	-	-	-
เมืองเตา	๑๘	๑๕๐	๓	๕๒	๑	๒๐	๓๒	๕๑๓	-	-	-	-
ลานสะแก	๔	๑๔๐	๒	๓๐	๑	๑๙	๔๕	๔๘๘	-	-	-	-
เวียงชัย	๑	๓๐	๒	๒๐	๑	๒๐	๙	๑๕๗	-	-	-	-
หนองบัว	๓	๗๐	๒	๒๐	๑	๒๐	๖	๑๔๑	-	-	-	-
ราษฎร์พัฒนา	๑	๕๐	๔	๖๐	๑	๒๐	๒๖	๓๐๒	-	-	-	-
เมืองเสือ	๑	๕๐	๒	๒๐	๑	๒๐	๑๑	๑๗๔	-	-	-	-
การแอน	๑	๓๕	๓	๕๙	๑	๒๐	๓๕	๔๗๐	-	-	-	-
รวม	๔๒	๑,๐๙๘	๓	๕๗๑	๑๔	๒๗๑	๓๗๕	๔,๗๘๘	๑	-	๑	๔๐

ที่มา :สำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย พ.ศ.๒๕๖๕

๓) ศูนย์เรียนรู้และเครือข่าย

อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มีแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร มีศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) ๑ ศูนย์ และศพก. เครือข่าย ๒๐ ศูนย์ ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน ๑ ศูนย์ ศูนย์จัดการดินและปุ๋ย ๑ ศูนย์ ศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ๑๔ ศูนย์ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง ๑๖ ศูนย์ และศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านการพัฒนาที่ดิน ๐ ศูนย์

ตารางที่ ๑๓ แสดงจำนวนแหล่ง/ศูนย์เรียนรู้และบริการด้านการเกษตร อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.

ตำบล	ศพก.	ศพก. เครือข่าย	ศจช.	ศตปช	ศบกด.	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ			ศูนย์ถ่ายทอด เทคโนโลยี ด้านการ พัฒนาที่ดิน
						กษ.	ปศุสัตว์	ปฎิรูป	
ปะหลาน	-	๒	-	-	-	-	-	-	-
ก้ามปู	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
เวียงสะอาด	-	๒	-	-	-	-	-	-	-
เม็กดำ	-	๒	-	-	-	-	-	-	-
นาสีนวล	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
ราษฎร์เจริญ	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
หนองบัว	๑	๐	๑	๑	-	-	-	-	-
เมืองเตา	-	๒	-	-	-	-	-	-	-
ลานสะแก	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
เวียงชัย	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
หนองบัว	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
ราษฎร์	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
เมืองเสือ	-	๑	-	๑	-	-	-	-	-
การแอน	-	๑	-	-	-	-	-	-	-
รวม	๑	๑๗	๑	๒	-	-	-	-	-

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอพยุหะภูมิพิสัย พ.ศ. ๒๕๖๕)

(๑) อาสาสมัครเกษตร

อำเภอพยุหะภูมิพิสัย มีอาสาสมัครเกษตร จำนวน ๗๐๐ คน โดยมีเกษตรหมู่บ้าน หมอдинอาสา อาสาปศุสัตว์ จำนวนมากที่สุด จำนวน ๒๒๗,๒๒๗ และ ๒๒๗ ราย รองลงมาคือครูบัญชีอาสา ๑๔ ราย และฝนหลวง ๔ ราย ตามลำดับ อย่างไรก็ตามอาสาสมัครบางรายทำหน้าที่อาสามากกว่า ๑ หน้าที่

ตารางที่ ๑๔ แสดงข้อมูลอาสาสมัครเกษตรอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	หน่วยงาน /อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอдин อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฎิรูปที่ดิน
ปะหลาน	-	๑	-	๑๖	๑๖	๑๖	-	-	-
ก้ามปู	-	๑	-	๑๗	๑๗	๑๗	-	-	-
เวียงสะอาด	-	๑	-	๒๑	๒๑	๒๑	-	-	-

ตำบล	หน่วยงาน / อาสาสมัครเกษตร (ราย)								
	อาสาสมัคร ฝนหลวง	ครูบัญชี อาสา	ประมง อาสา	อาสา ปศุสัตว์	หมอดิน อาสา	เกษตร หมู่บ้าน	สหกรณ์	เศรษฐกิจ การเกษตร	อาสาสมัคร ปฏิรูปที่ดิน
เม็กดำ	-	๑	-	๒๒	๒๒	๒๒	-	-	-
นาสีนวล	-	๑	-	๑๔	๑๔	๑๔	-	-	-
ราษฎร์เจริญ	-	๑	-	๑๔	๑๔	๑๔	-	-	-
หนองบัวแก้ว	-	๑	-	๑๖	๑๖	๑๖	-	๑	-
เมืองเตา	๑	๓	-	๒๖	๒๖	๒๖	-	-	-
ลานสะแก	๑	๑	-	๑๙	๑๙	๑๙	-	-	-
เวียงชัย	-	๑	-	๑๔	๑๔	๑๔	-	-	-
หนองบัว	-	๑	-	๑๓	๑๓	๑๓	-	-	-
ราษฎร์พัฒนา	๒	๑	-	๑๔	๑๔	๑๔	-	-	-
เมืองเสือ	-	๑	-	๑๑	๑๑	๑๑	-	-	-
การแก่น	-	๑	-	๑๐	๑๐	๑๐	-	-	-
รวม	๔	๑๔	๐	๒๒๗	๒๒๗	๒๒๗	๐	๑	๐

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย พ.ศ. ๒๕๖๕)

(๒) ประชาชนชาวบ้าน

อำเภอพยัคฆภูมิพิสัยมีประชาชนชาวบ้านภายใต้โครงการเกษตรตามแนวทฤษฎีใหม่ โดยยึดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการดำเนินการโครงการได้คัดเลือกประชาชนชาวบ้านเป็นผู้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ตามวิถีของประชาชนแต่ละคน ซึ่งในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มีประชาชนชาวบ้านจำนวน ๕ คน

ตารางที่ ๑๕ แสดงข้อมูลประชาชนชาวบ้านอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
หนองบัวแก้ว	๒	นายบุญทอม บุญรัตน์ นายบุญพั๊ด ภูทอง	๖๕ หมู่ ๒ ต.หนองบัวแก้ว อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม ๖๒ หมู่ ๒ ต.หนองบัวแก้ว อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม
การแก่น	๑	นางบุตตี สิงห์แอต	๔๖ หมู่ ๒ ต.การแก่น อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม
ราษฎร์พัฒนา	๑	นายประยูร อุปทา	๖ หมู่ ๑๑ ต.ราษฎร์พัฒนา อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม

ตำบล	จำนวน (ราย)	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
เม็กดำ	๑	นายสมศรี พลบุญ	๒๓ หมู่ ๘ ต.หนองบัว อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม
การแก่น	๑	นางบุศดี สิงห์แฮด	๔๖ หมู่ ๒ ต.การแก่น อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม
ราษฎร์พัฒนา	๑	นายประยูร อุปทา	๖ หมู่ ๑๑ ต.ราษฎร์พัฒนา อ.พยัคฆภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม
รวม	๕		

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย พ.ศ ๒๕๖๕

(๓) ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ : นายบุญทอม บุญรัตน์

บ้านเลขที่ หมู่ ๒ ตำบลหนองบัวแก้ว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

สถานการณ์ของพื้นที่ : เป็นพื้นที่ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ดินเค็ม และขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร

แนวทางการพัฒนา : เกษตรผสมผสาน เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรรมยั่งยืน

จุดเด่นของศูนย์เรียนรู้ : ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว

หลักสูตรเรียนรู้ : ๑. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว/การลดต้นทุนการผลิตข้าว

๒. การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว

หลักสูตรบังคับ

๑. เกษตรทฤษฎีใหม่ เกษตรกรรมยั่งยืน

๒. การปรับปรุงบำรุงดิน

๓. การจัดทำบัญชีฟาร์ม

๔. การป้องกันกำจัดศัตรูพืชด้วยการใช้จุลินทรีย์(เชื้อราไตรโคเดอร์มา)

หลักสูตรเสริม

๑. การเลี้ยงโคเนื้อ

๒. การเลี้ยงไก่วง

๓. การใช้ปุ๋ยชีวภาพ

ศูนย์เครือข่ายจำนวน ๒๐ ศูนย์

ตารางที่ ๑๗ ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย
จังหวัดมหาสารคาม

แบบสรุปข้อมูล						
ศูนย์เครือข่ายของศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม						
ที่	ชื่อศูนย์เครือข่าย	ประเภท/กิจกรรมหลัก	ที่ตั้งศูนย์		ชื่อ - นามสกุล ประธานศูนย์	เบอร์โทรศัพท์ ประธานศูนย์ เครือข่าย
			หมู่	ตำบล		
๑	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	ศูนย์จัดการดินปุ๋ยชุมชน	๒	หนองบัวแก้ว	นายธงชัย สีตมาตย์	๐๖๒- ๒๐๖๔๑๘๑
๒	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	ศูนย์จัดการศัตรูพืชชุมชน	๕	เมืองเสื่อ	นายสุวัตร บุญโสม	๐๖๑- ๙๖๙๓๐๘๘
๓	ศูนย์ข้าวบ้านแก่น้อยชุมชน	ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว/	๒	หนองบัวแก้ว	นายบุญพัทธ์ ภูทอง	๐๖๒- ๒๐๖๔๑๘๑
๔	ศูนย์เรียนรู้การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตสินค้า เกษตรบ้านดอนไผ่งาม	ศูนย์เรียนรู้ด้านหม่อนไหม	๘	เม็กดำ	นายบุญถิ่น รัตนโชติ	๐๙๙- ๐๔๒๘๕๘๙
๕	เกษตรผสมผสานบ้านโคกล่าม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑๐	หนองบัว	นายสุพล บุพามะ ตะนัง	๐๘๖- ๒๒๔๘๒๕๐
๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑๐	นาสีนวล	นายอำนาจ พาจันสา	๐๙๕๖๕๙๑๐๘ ๙
๗	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑	ราษฎร์เจริญ	นายประสาน รัฐ รินทร์	๐๖๔- ๗๔๗๖๘๑๔
๘	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง	๘	เมืองเตา	นายแดง สร้อยทอง	๐๙๔- ๓๙๖๘๙๙๐
๙	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑๑	ปะหลาน	นายสนั่น เพชรสีขาว	๐๘๑- ๗๙๙๙๖๗๒
๑๐	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑	ปะหลาน	นายธนากร นาม อินทร์	๐๙๓- ๕๕๖๙๗๖๒
๑๑	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑๗	ลานสะแก	นายสังเวียน ฤทธิ์ไธสง	๐๘๑- ๐๕๓๔๐๙๙
๑๒	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๙	ภารอ่อน	นางเทิม ปิตตาระ โพธิ์	๐๖๔๗๐๖๙๖๑
๑๓	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ	๘	ราษฎร์พัฒนา	นางทองใส นามเต	๐๘๓-

	ตำบลราษฎร์พัฒนา	พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน				๔๐๗๖๙๘๑
๑๔	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๙	เวียงชัย	นายปรีชา สัตร์บุตร	๐๘๗- ๒๓๓๓๗๗๐๒
๑๕	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน บ้านโนนแคน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑๖	เวียงสะอาด	นายกรุง ดวงเงิน	๐๘๖๑๐๘๔๔๕
๑๖	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านโนนแคน	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๙	เวียงสะอาด	นางอุมิตร บุญประ ถัมภ์	๐๙๑๘๖๓๗๑๓ ๒
๑๗	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านโคกจันทร์หอม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๑๕	เม็กดำ	นายสมชาย สวัสดิ์ไธ สง	๐๙๒๔๕๖๕๘๗ ๙
๑๘	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง บ้านหนองขาม	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๙	ก้ามปู	นายพาด สีโพธิ์ทา	๐๙๕- ๓๐๖๘๓๑๔
๑๙	ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน บ้านหนองฮี	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๕	เมืองเตา	นายเด่นชัย ชาวสวน	๐๘๔- ๕๒๙๗๑๒๐
๒๐	ศูนย์เรียนรู้เกษตรแบบ ผสมผสาน ตำบลเมืองเสื่อ	ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจ พอเพียง/เกษตรทฤษฎีใหม่/ เกษตรผสมผสาน	๔	เมืองเสื่อ	นางยนต์ พันธุ์หนอง หัว	๐๙๘๐๔๑๔๕๖ ๕

แผนที่ตั้ง ศพก. และ ศพก. เครือข่าย อ.พยุหะภูมิพิสัย จ.มหาสารคาม

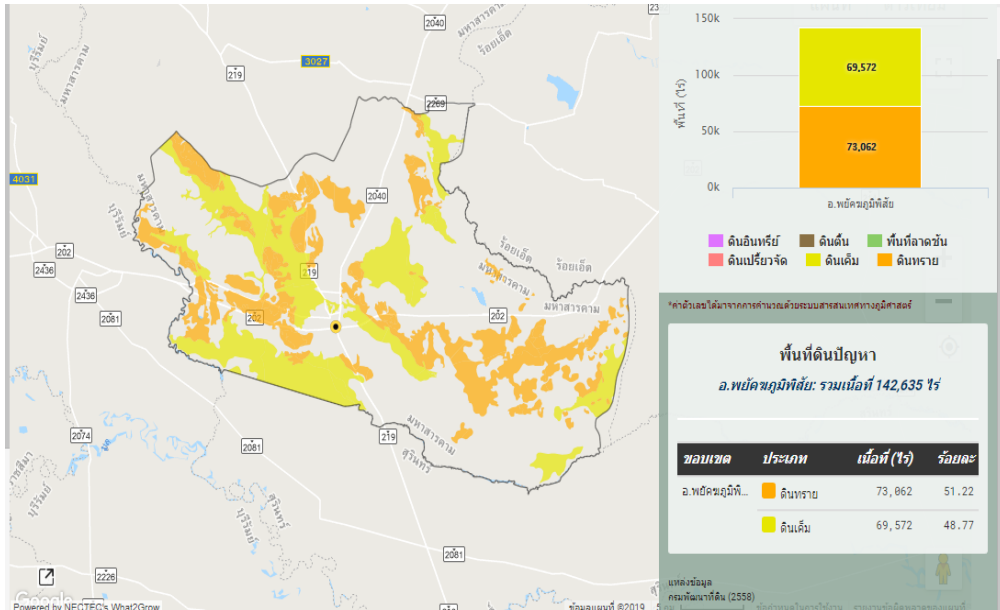

1. ศูนย์เรียนรู้การจัดการดินปุ๋ยชุมชน นายธงชัย สีดา สิตานนท์ ม.2 ต.หนองบัวแก้ว
2. ศูนย์เรียนรู้การจัดการศัตรูพืชชุมชน นายสุวิตร บุญโสม ม.5 ต.เมืองเสื่อ
3. ศูนย์เรียนรู้การจัดการศัตรูพืชชุมชน นายบุญพิศ ภูทอง ม.2 ต.หนองบัวแก้ว
4. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว นายบุญพิศ ภูทอง ม.2 ต.หนองบัวแก้ว
5. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายประวิทย์ จันทะสอน ม.12 ต.เม็กดำ
6. ศูนย์เรียนรู้ด้านหนองใหม่ นายบุญถิ่น รัตนโชติ ม.8 ต.เม็กดำ
7. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายสุพล บุณยะมาตัง ม. 10 ต.หนองบัว
8. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายอำนาจ พารังลา ม.1 ต.บาสินวล
9. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายประสาธน์ ธีรจันทร์ ม.2 ต.ราษฎร์เจริญ
10. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายบุญภูมิ คุ้มสุวรรณ ม.16 ต.เวียงสะอาด
11. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายสมจิตร สิตะวาโท ม.5 ต.เมืองเสื่อ
12. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายแก้ว โพธิ์เงิน ม.15 ต.เมืองเตา
13. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายแดง สร้อยทอง ม.8 ต.เมืองเตา
14. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายสนั่น เพชรสิงาว ม.5 ต.ปะหลาน
15. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายสนกร นามอินทร์ ม.10 ต.ปะหลาน
16. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายสังเวียน ฤทธิไธสง ม.17 ต.ลานสะแก
17. ศูนย์เรียนรู้ด้านข้าว นายบุญหอม บุญศรีรัมย์ ม.2 ต.หนองบัวแก้ว
18. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายเพิ่ม ปิตตาระโพธิ์สง ม.9 ต.การเอิน
19. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายวิรัช สาธุวง ม.2 ต.ราษฎร์พัฒนา
20. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นางรอง คุตติรัมย์ ม.๔ ต.ก้ามปู
21. ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง นายปรีชา สัตร์บุตร ม.9 ต.เวียงชัย
22. ศูนย์เรียนรู้เกษตรผสมผสาน นายกรุง ดวงเงิน ม.16 ต.เวียงสะอาด

ภาพที่ ๑๘ แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร และเครือข่ายอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๒.๑.๒ ศักยภาพพื้นที่/ทรัพยากรการเกษตร

๑) ทรัพยากรดิน

ภาพที่ ๑๙ แสดงพื้นที่ทรัพยากรดินอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน)

ตารางที่ ๑๘ แสดงทรัพยากรดินอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ประเภท	เนื้อที่ (ไร่)	ร้อยละ
พื้นที่นา	๒๗๓๑๔๒	๗๑.๙๕
พื้นที่ลุ่ม	๓๔๔๕๑	๙.๐๗
พื้นที่ชุมชนและสิ่งปลูกสร้าง	๒๐๖๒๙	๕.๔๓
พื้นที่ป่า	๑๕๕๖๒	๔.๐๙
พื้นที่เปิดเตล็ด	๑๑๕๙๐	๓.๐๕
พื้นที่น้ำ	๑๐๘๘๗	๒.๘๖
ไม่ยืนต้น	๕๘๔๙	๑.๕๔
พืชไร่	๕๔๘๒	๑.๕๔
ทุ่งหญ้าและโรงเรือนเลี้ยงสัตว์	๑๕๕๕	๐.๔
ไม้ผล	๒๔๒	๐.๐๖
สถานที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ	๑๕๖	๐.๐๔
เกษตรผสมผสาน/ไร่นาสวนผสม	๖๔	๐.๐๑
พืชสวน	๑๒	๐

ที่มา: ข้อมูลการใช้ที่ดิน กรมพัฒนาที่ดิน (๒๕๖๐-๒๕๖๑)

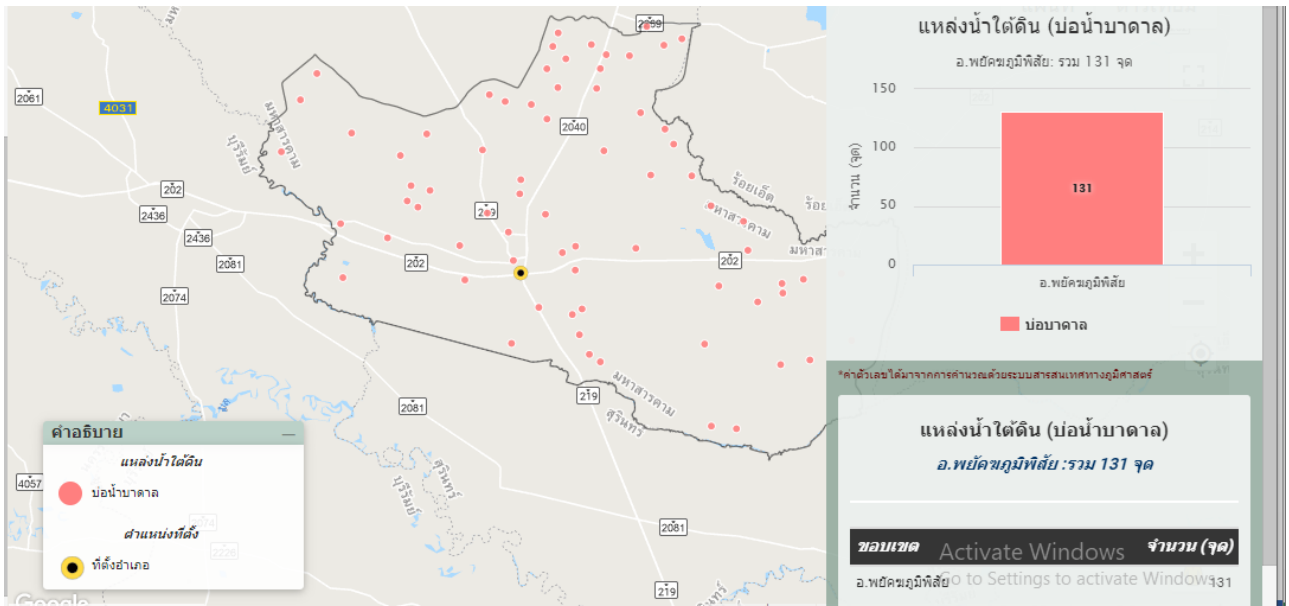
๒) ทรัพยากรน้ำ

อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย เป็นพื้นที่อาศัยน้ำฝนในการทำการเกษตรเป็นหลัก ประมาณ ๙๙ % ของพื้นที่ทั้งหมดนอกจากนี้ ยังแหล่งน้ำอื่นๆ ที่ใช้ในการเกษตรดังนี้

- แหล่งน้ำใต้ดิน บ่อบาดาลอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม รวมทั้งสิ้น ๑๕๑ บ่อ แยกราย

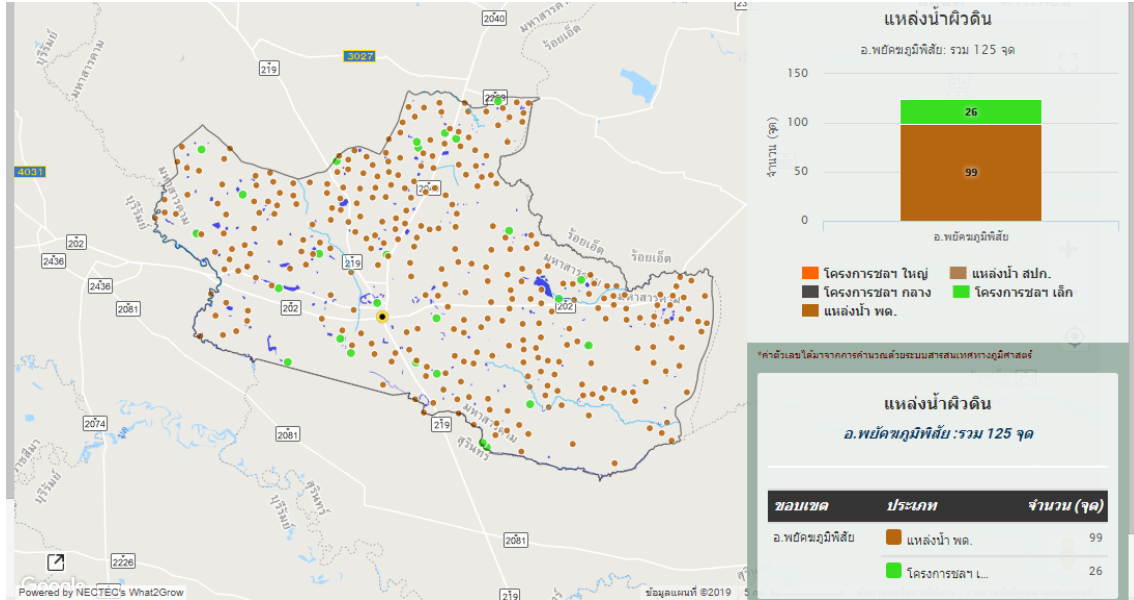
ตำบลได้ดังนี้

ตำบลปะหลาน	จำนวน ๕ บ่อ
ตำบลก้ามปู	จำนวน ๑๕ บ่อ
ตำบลเวียงสะอาด	จำนวน ๕ บ่อ
ตำบลเม็กดำ	จำนวน ๘ บ่อ
ตำบลนาสีนวล	จำนวน ๒๒ บ่อ
ตำบลราษฎร์เจริญ	จำนวน ๗ บ่อ
ตำบลหนองบัวแก้ว	จำนวน ๑๖ บ่อ
ตำบลเมืองเตา	จำนวน ๑๕ บ่อ
ตำบลลานสะแก	จำนวน ๑๐ บ่อ
ตำบลเวียงชัย	จำนวน ๔ บ่อ
ตำบลหนองบัว	จำนวน ๑๑ บ่อ
ตำบลราษฎร์พัฒนา	จำนวน ๑ บ่อ
ตำบลเมืองเสือ	จำนวน ๖ บ่อ
ตำบลการแอน	จำนวน ๖ บ่อ

ภาพที่ ๒๐ แสดงแหล่งน้ำใต้ดินอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๕)

- แหล่งน้ำผิวดิน ได้แก่ น้ำในแม่น้ำลำคลอง ทะเลสาบและในพื้นที่ชุ่มน้ำที่เป็นน้ำจืด ปกติน้ำผิวดินจะได้รับการเติมจากฝน อ่างเก็บน้ำชลประทาน มีแหล่งน้ำผิวดินที่ใช้ทำการเกษตรดังนี้ แหล่งน้ำจากกรมพัฒนาที่ดิน จำนวน ๑๒๕ แห่ง โครงการชลประทานขนาดเล็ก จำนวน ๒๖ แห่ง โครงการชลประทานขนาดกลาง จำนวน ๐ แห่ง โครงการชลประทานใหญ่ จำนวน ๐ แห่ง และ แหล่งน้ำจากสำนักงานปฏิรูปที่ดิน จำนวน ๙๙ แห่ง

ภาพที่ ๒๑ แสดงแหล่งน้ำผิวดินอำเภอพืชอุดมพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : กรมพัฒนาที่ดิน พ.ศ.๒๕๖๕)

๒.๑.๓ สินค้าเอกลักษณ์ประจำถิ่น/สินค้า GI

สินค้า GI ของอำเภอพืชอุดมพิสัย ได้แก่ ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ ๘ ตำบล ได้แก่ ตำบลเมืองเตา ตำบลหนองบัวแก้ว ตำบลราษฎร์เจริญ ตำบลราษฎร์พัฒนา ตำบลเมืองเสื่อ ตำบลราษฎร์พัฒนา ตำบลราษฎร์เจริญ ตำบลเม็กดำ ตำบลเมืองเสื่อและตำบลปะหลาน มีพื้นที่การเพาะปลูก จำนวน ๑๙๓,๘๙๐ ไร่ ด้วยการปลูกข้าวหอมมะลิที่อาศัยน้ำฝนเป็นหลัก ทำให้ปลูกได้เพียงปีละ ๑ ครั้ง เก็บเกี่ยวในช่วงฤดูหนาวที่มีอากาศหนาวเย็นและปราศจากฝน ประกอบกับภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เชื่อว่าพื้นที่ที่มีน้ำ จะต้องระบายน้ำออกก่อนเก็บเกี่ยวข้าวประมาณ ๑๐ วัน จะทำให้ผลผลิตข้าวที่เก็บเกี่ยวได้ มีคุณภาพดี ข้าวสารมีเมล็ดใส และแฉ่ง ข้าวสุกมีความหอมและนุ่ม รวมทั้งขบวนการแปรรูปที่ได้มาตรฐานจึงทำให้ข้าวหอมมะลิทุ่งกุลาร้องไห้มีคุณภาพที่เป็นเอกลักษณ์แตกต่างจากข้าวหอมมะลิที่ผลิตจากแหล่งอื่นๆ จนเป็นที่ยอมรับของผู้ค้าและผู้บริโภคทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ

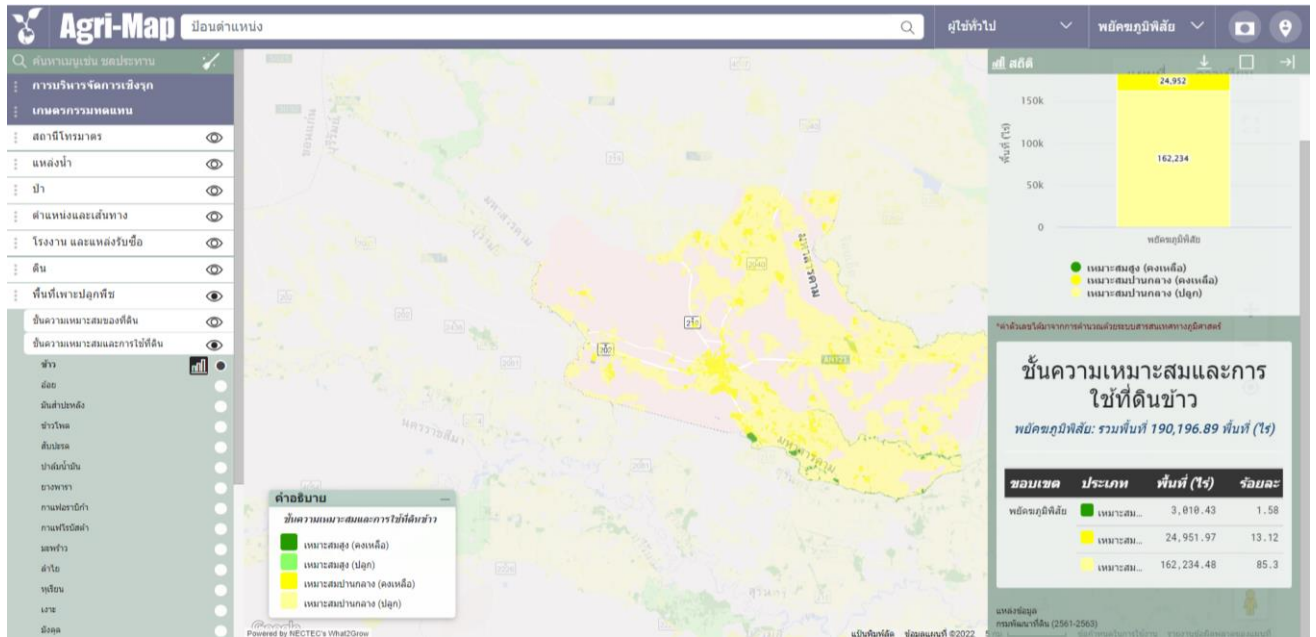
๒.๑.๔ สินค้าเกษตรที่สำคัญ

ชนิดสินค้าข้าว

๑) พื้นที่เหมาะสม/ไม่เหมาะสม

(๑) เขตความเหมาะสม

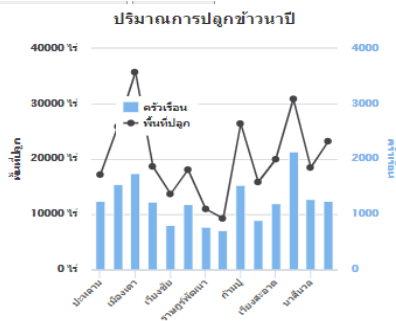
อำเภอพืชอุดมพิสัย มีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับปลูกข้าวทั้งหมด จำนวน ๑๙๐,๑๙๖.๘๙ ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ที่มีความเหมาะสมมาก (S๑) จำนวน ๓๐๑๐ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑.๕๘ พื้นที่เหมาะสมปานกลาง (S๒) จำนวน ๒๔,๙๕๑.๙๗ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๑๓.๑๒ และพื้นที่เหมาะสมน้อย (S๓) จำนวน ๑๖๒,๒๓๔.๘๘ ไร่ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๓

ภาพที่ ๒๒ แสดงเขตความเหมาะสม (พื้นที่ศักยภาพ) สำหรับปลูกข้าว อำเภอพยุหะภูมิพิสัย (ที่มา : <https://agri-map-online.moac.go.th>, พ.ศ.๒๕๕๙)

(๒) พื้นที่ปลูกข้าว

อำเภอพยุหะภูมิพิสัยจังหวัดมหาสารคาม มีพื้นที่ปลูกข้าว จำนวน ๒๘๔,๑๗๓ ไร่ โดยปลูกมากที่สุดคือ ตำบลเมืองเตา จำนวน ๓๕,๗๓๗ ไร่ รองลงมาคือตำบลเม็กดำ จำนวน ๓๐,๘๘๙ ไร่ และตำบลหนองบัวแก้ว จำนวน ๒๕,๙๐๒ ไร่ ตามลำดับ

ปริมาณการปลูกข้าวรายปี

ที่	ตำบล	ครัวเรือน	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)
1	ปะหลาน	1,243.00	17,188.00	17,182.00
2	หนองบัวแก้ว	1,552.00	25,902.00	25,889.00
3	เมืองเตา	1,735.00	35,737.00	35,717.00
4	ลานสะแก	1,228.00	18,669.00	18,666.00
5	เวียงชัย	798.00	13,677.00	13,669.00
6	หนองบัว	1,182.00	18,081.00	18,067.00
7	ราษฎร์พัฒนา	776.00	10,970.00	10,968.00
8	เมืองเสือ	711.00	9,252.00	9,251.00
9	ก้านปู	1,537.00	26,418.00	26,410.00
10	การแค้น	891.00	15,845.00	15,844.00
11	เวียงสะอาด	1,198.00	19,967.00	19,966.00
12	เม็กดำ	2,143.00	30,889.00	30,867.00
13	นาสีนวน	1,273.00	18,470.00	18,456.00
14	ราษฎร์เจริญ	1,240.00	23,231.00	23,221.00
รวม		16,499.00	284,296.00	284,173.00

ภาพที่ ๒๓ แสดงพื้นที่ปลูกข้าว(พื้นที่ปลูกจริง) อำเภอพยุหะภูมิพิสัย (ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๕)

๒) ปริมาณการผลิต

อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มีพื้นที่การปลูกข้าว จำนวน ๒๘๔,๗๙๖.๙๕ ไร่ ๑๗,๒๓๙ ครัวเรือน โดยมีพื้นที่ปลูกมากตำบลเมืองเตา จำนวน ๓๕,๙๓๒ ไร่ จำนวน ๒,๒๓๐ ครัวเรือน รองลงมาคือตำบลเม็กดำ จำนวน ๓๑,๑๓๗.๕๐ ไร่ ๒,๒๓๐ ครัวเรือน และตำบลหนองบัวแก้ว จำนวน ๒๖,๐๖๘.๑๕ ไร่ ๑,๖๑๐ ครัวเรือน ตามลำดับ

ตารางที่ ๑๙ แสดงปริมาณการปลูกข้าว อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ตำบล	ครัวเรือน เกษตรกร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	พื้นที่เก็บเกี่ยว (ไร่)	ผลผลิต (ตัน)	ผลผลิตต่อไร่ (ตัน)
ปะหลาน	๑,๓๑๐	๑๗,๓๙๘.๓๓	๑๗,๓๙๘.๓๓	๖๖๑๕.๐๗	๓๑๐
ก้ามปู	๑,๖๐๕	๒๖,๔๘๖.๕๖	๒๖,๔๘๖.๕๖	๙๙๖๗.๒๖๕	๒๙๐
เวียงสะอาด	๑,๒๕๗	๒๐,๑๖๙.๗๖	๒๐,๑๖๙.๗๖	๑๓๗๕๑.๐๕	๓๑๘
เม็กดำ	๒,๒๓๐	๓๑,๑๓๗.๕๐	๓๑,๑๓๗.๕๐	๗๑๘๖.๔๑	๓๒๐
นาสีนวน	๑,๓๑๗	๑๘,๑๗๒.๘๔	๑๘,๑๗๒.๘๔	๕๒๖๒.๕๖๕	๓๒๖
ราษฎร์เจริญ	๑,๓๐๔	๒๒,๗๖๐.๑๕	๒๒,๗๖๐.๑๕	๖๙๕๕.๗๙๕	๓๐๐
หนองบัวแก้ว	๑,๖๑๐	๒๖,๐๖๘.๑๕	๒๖,๐๖๘.๑๕	๔๒๒๒.๖๘	๓๐๐
เมืองเตา	๑,๗๙๔	๓๕,๙๓๒.๒๓	๓๕,๙๓๒.๒๓	๓๕๖๑.๖๓๕	๓๐๐
ลานสะแก	๑,๓๒๗	๑๘,๖๓๑.๙๖	๑๘,๖๓๑.๙๖	๑๐๑๖๗.๘๕	๒๙๐
เวียงชัย	๘๓๙	๑๓,๙๗๑.๐๖	๑๓,๙๗๑.๐๖	๖๐๙๙.๙๔	๓๐๐
หนองบัว	๑,๒๔๘	๑๘,๓๔๖.๖๔	๑๘,๓๔๖.๖๔	๗๖๘๖.๙๑	๒๘๐
ราษฎร์พัฒนา	๗๘๙	๑๐,๘๑๕.๕๙	๑๐,๘๑๕.๕๙	๑๑๘๘๓.๘	๓๑๐
เมืองเสื่อ	๗๖๒	๙,๓๘๕.๒๑	๙,๓๘๕.๒๑	๗๑๐๕.๕๖	๓๒๐
การแ่อน	๙๑๐	๑๕,๕๒๑.๐๑	๑๕,๕๒๑.๐๑	๘๙๔๐.๐๘๕	๓๐๐
รวม	๑๗,๒๓๙	๑๗,๓๙๘.๓๓	๑๗,๓๙๘.๓๓	๖๗๑,๗๘๖๒	๓๐๔

ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร , พ.ศ. ๒๕๖๕

๓) สถานการณ์ใช้เทคโนโลยีการผลิต

- (๑) การใช้พันธุ์ดี ใช้ก่อนพันธุ์จากแหล่งที่เชื่อถือได้
- (๒) การเตรียมดิน ใช้เครื่องจักรกลการเกษตร
- (๓) การปลูก ใช้แรงงานคนร่วมกับเครื่องจักร
- (๔) ระบบการให้น้ำ อาศัยน้ำฝน
- (๕) การดูแลรักษา ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชและโรคพืชด้วยวิธีผสมผสาน
- (๖) การใส่ปุ๋ย ใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยคอก
- (๗) การเก็บเกี่ยว ใช้รถเกี่ยวขนาด
- (๘) การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยว ขยายสด ตาก เก็บไว้ในยุ้งข้าว
- (๙) การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรู ป้องกันกำจัดแมลงศัตรูพืชและโรคพืชด้วยวิธีผสมผสาน
- ๖) ปฏิทินการเพาะปลูก

เกษตรกรในอำเภอพยุหะคีรีมีพิสัย มีการปลูกข้าว ดังนี้
 ตารางที่ ๒๐ แสดงปฏิทินการเพาะปลูกข้าวในอำเภอพยุหะคีรีมีพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ชื่อสินค้า	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.
ข้าว					△ ←						▽ →	
											↔	

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอพยุหะคีรีมีพิสัย, พ.ศ.๒๕๖๓)

สัญลักษณ์ ↔ ช่วงฤดูปลูก △ ปลูกสูงสุด
 ←.....→ ช่วงฤดูเก็บเกี่ยว ▽ เก็บเกี่ยวสูงสุด

๕) ต้นทุนการผลิต

อำเภอพยุหะคีรีมีพิสัย มีต้นทุนการผลิต ๒,๙๘๐

ตารางที่ ๒๑ แสดงต้นทุนการผลิตข้าว ปี ๒๕๖๕ อำเภอพยุหะคีรีมีพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

รายละเอียดต้นทุนการผลิต/รายได้	จำนวนเงิน (บาท)
๑. การเตรียมดิน	
- ค่าไถดะ๔๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าไถแปร๒๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการเตรียมดิน (๑)๖๐๐.....บาท/ไร่
๒. การปลูก	
- ค่าเมล็ดพันธ์ จำนวน.....๒๕ กก./ไร่๖๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าจ้างหว่าน๑๐๐.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการปลูก (๒)๗๐๐.....บาท/ไร่
๓. การกำจัดวัชพืช	
- ค่าจ้างตัดไปข้าว	๑๐๐ บาท/ไร่
รวมต้นทุนการกำจัดวัชพืช (๓)๑๐๐.....บาท/ไร่
๔. การใช้ปุ๋ย	
- ค่าปุ๋ยสูตร ๑๖-๘-๑๖ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ (ใส่ ๒ รอบ)๑,๒๐๐.....บาท/ไร่
- ค่าแรงงานใส่ปุ๋ย (๒ครั้ง ใส่เอง)-.....บาท/ไร่
รวมต้นทุนการใช้ปุ๋ย (๔)๑,๒๐๐.....บาท/ไร่
๖. การเก็บเกี่ยว	
- ค่าจ้างแรงงานเก็บเกี่ยว๖๐๐.....บาท/ไร่
รวมค่าใช้จ่ายเก็บเกี่ยว (๖)๖๐๐.....บาท/ไร่
๗. การขนส่ง	
- ค่าขนส่ง๘๗๐.....บาท/ไร่

รวมค่าใช้จ่ายในการขนส่ง (๗)๘๗๐.....บาท/ไร่
๘. รวมต้นทุน ((๑)+(๒)+(๓)+(๔)+(๕)+(๖)+(๗))๓,๒๐๐.....บาท/ไร่
สรุปรายได้เกษตรกร	
- ๑. ผลผลิตที่ได้รับ๓๘๐.....กก./ไร่
- ๒. ราคาที่ขายได้๑๐.๐๐.....บาท/
- รวมรายได้ ๑.×๒. = ๓.๓,๘๐๐.....บาท/ไร่

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอพยุหะภูมิพิสัย, พ.ศ.๒๕๖๕)

๗) สถานการณ์การตลาด/วิธีการตลาด

กลุ่มคนในตลาดข้าว ประกอบด้วย

๑. ผู้ผลิต คือ เกษตรกรจำนวนมากในพื้นที่ เมื่อมีการผลิตแล้วส่วนใหญ่จะมีพฤติกรรมขายผลผลิตสู่ตลาดทันที

๒. ผู้ประกอบการธุรกิจตลาด ที่เป็นจุดรับซื้อข้าว และโรงสีซึ่งอยู่อำเภอ ทำหน้าที่ในการบริการทางการตลาดแก่ผู้มาขายและรับซื้อผลผลิต

วิธีการตลาดข้าวในท้องถิ่น

ช่องทางการไหลหรือกระจายสินค้าข้าวเปลือกจากไร่นาของเกษตรกรผ่านผู้ทำหน้าที่ทางการตลาด ในระดับต่างๆ มีพ่อค้าคนกลางที่มารับซื้อตามจุดรับซื้อต่างๆในพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย เพื่อส่งสู่โรงสี หรือแหล่งรับซื้อใหญ่ๆ ผู้ประกอบการโรงสีและแหล่งรับซื้อข้าว ซึ่งเป็นสถานที่รวบรวมผลผลิตข้าวเปลือก เพื่อนำมาจัดสีเป็นข้าวสารหรือเพื่อการเก็งกำไร

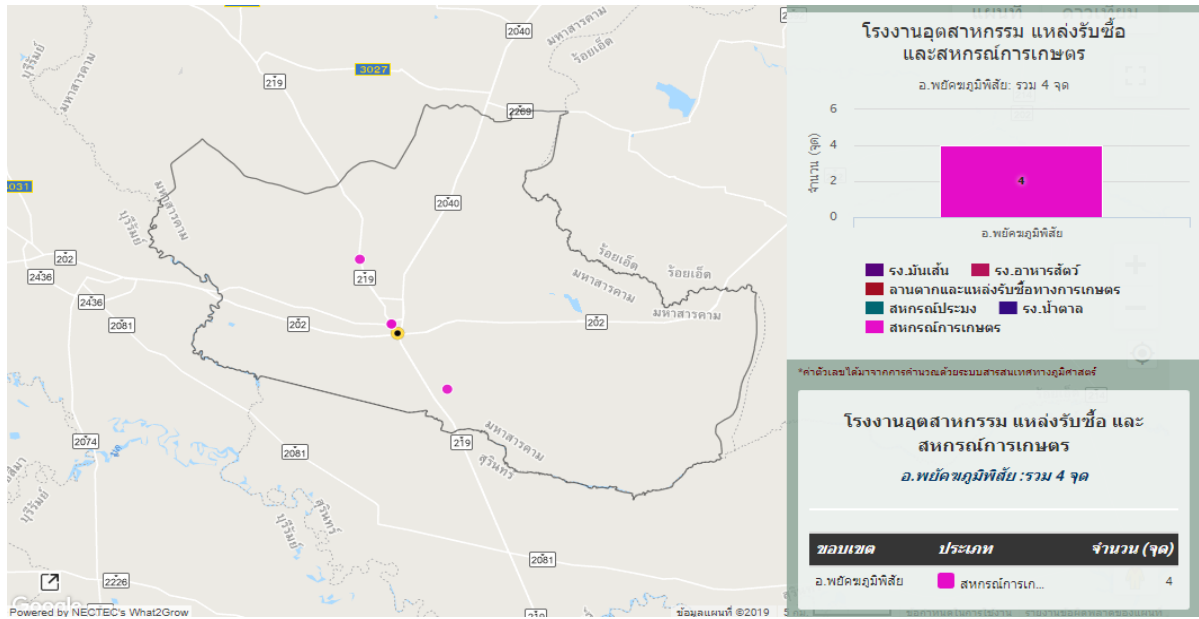
ราคาข้าว

โรงสีและผู้ประกอบการจุดรับซื้อข้าวต่างๆ จะอาศัยราคาจากนายหน้า และพ่อค้าในตลาดส่งออกมาเป็นข้อมูลในการกำหนดราคาอ้างอิงในการรับซื้อข้าวในตลาดท้องถิ่นหรือจากไร่นาของเกษตรกร การค้าข้าวของเกษตรกรในพื้นที่อำเภอพยุหะภูมิพิสัย ต้องผ่านขบวนการค้าหลายขั้นตอน นับตั้งแต่ผ่านมือพ่อค้าข้าวในท้องถิ่น โรงสี จุดรับซื้อ และผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคาข้าวเปลือกคือ โรงสี โดยผู้ประกอบการโรงสีจะแปลงราคาจากข้าวสารมาเป็นข้าวเปลือก เพราะโรงสีทราบต้นทุนในการสีข้าวของตนต่อตันข้าวเปลือกนับเป็นเท่าใด และอัตราการเปลี่ยนข้าวเปลือกให้เป็นข้าวสารประกอบด้วยสัดส่วนของข้าวชนิดใดบ้าง ดังนั้น ผู้มีบทบาทในการกำหนดราคาข้าวเปลือกในตลาดท้องถิ่น คือ โรงสี

แหล่งรับซื้อผลผลิต/โรงงานแปรรูป

แหล่งรับซื้อที่มีความสำคัญในอำเภอพยุหะภูมิพิสัย ประกอบไปด้วย จุดรับซื้อจำนวน ๔ แห่ง ดังตาราง **ตารางที่ ๒๒** จุดรับซื้อข้าว อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ที่	จุดรับซื้อ	ที่ตั้ง			ปริมาณการรับซื้อ (ตัน)
		หมู่ที่	ตำบล	อำเภอ	
๑	โรงสีข้าวยิ่งเจริญ	๓	ลานสะแก	พยุหะภูมิพิสัย	๗,๐๐๐
๒	โรงสีข้าวแหลมทอง	๕	หนองแคน	พยุหะภูมิพิสัย	๖,๐๐๐
๓	โรงสีข้าวเพชรพยัค	๕	เม็กดำ	พยุหะภูมิพิสัย	๗,๐๐๐
๔	สหกรณ์การเกษตรพยุหะภูมิพิสัย	๓	ลานสะแก	พยุหะภูมิพิสัย	๖,๐๐๐

ภาพที่ ๒๔ แสดงวิธีการตลาดรับซื้อข้าว อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม (ที่มา : กรมส่งเสริมการเกษตร, พ.ศ.๒๕๖๓)

๗) เกษตรกรต้นแบบในพื้นที่

อำเภอพยุหะภูมิพิสัย มีเกษตรกรที่เป็นต้นแบบในพื้นที่ โดยมีเกษตรกรที่เป็น Smart Farmer ต้นแบบด้านข้าว จำนวน ๒ ราย และมี Smart Farmer จำนวน ๑๘ ราย

องค์ความรู้ทักษะความชำนาญ

เกษตรกรมีความรู้ ความชำนาญ องค์ความรู้ในเทคโนโลยีการผลิต ที่มีความโดดเด่น ดังนี้

๑. การเลี้ยงไหมวัยอ่อน
๒. การขยายพันธุ์หม่อน
๓. การลดต้นทุนการผลิต
๔. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี

ตารางที่ ๒๒ แสดง Smart Farmer ต้นแบบในด้านการผลิตข้าว หม่อนไหม อำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ที่	ชื่อ - สกุล	หมู่	ตำบล	อำเภอ	ปีที่เป็น	สาขา
๑	นายสมศรี พลบุญ	๘	หนองบัว	พยุหะภูมิพิสัย	๒๕๖๓	หม่อนไหม
๒	นายสมชาย สวัสดิ์ไธสง	๒๔	เม็กดำ	พยุหะภูมิพิสัย	๒๕๖๓	ข้าว

(ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอพยุหะภูมิพิสัย, พ.ศ.๒๕๖๓)

๒.๒ ประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ตารางที่ ๒๔ แสดงประเด็นปัญหา สภาพของปัญหาแนวทางการแก้ไข

ปัญหาและกลุ่มของปัญหา	สภาพของปัญหา	แนวทางการแก้ไข	หมู่บ้านและตำบลเป้าหมาย (พื้นที่/ชุมชนที่ประสบปัญหา)	ความสำคัญเร่งด่วน
<p>ด้านการผลิตสินค้าและการตลาด</p> <p>๑. ข้าว</p> <p>๒. แตงโม</p> <p>๓. พืชผัก</p>	<p>๑. ภัยพิบัติ (แล้ง)</p> <p>๒. การระบาดของโรคและแล้ง</p> <p>๓. ต้นทุนการผลิตสูง</p> <p>๔. ขาดแคลนแหล่งเงินทุน</p> <p>๕. ราคาตกต่ำ ไม่แน่นอน</p>	<p>๑. พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรรุ่นเก่า</p> <p>๒. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ</p> <p>๓. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบในการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจปฏิบัติตาม</p>	ทุกหมู่บ้าน	มาก
<p>ด้านเกษตรกรและองค์กรเกษตรกร</p> <p>๑. ข้าว</p> <p>๒. แตงโม</p> <p>๓. พืชผัก</p>	<p>๑. ภัยพิบัติ (แล้ง)</p> <p>๒. การระบาดของโรคและแล้ง</p> <p>๓. ต้นทุนการผลิตสูง</p> <p>ขาด เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ใน การปลูกพืช</p>	<p>๑. พัฒนาเกษตรกรรุ่นใหม่เข้ามาช่วยเหลือเกษตรกรรุ่นเก่า</p> <p>๒. ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาช่วยในการส่งเสริมการปฏิบัติ</p> <p>๓. จัดตั้งศูนย์เรียนรู้ต้นแบบเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการผลิต ที่เหมาะสมให้แก่เกษตรกร รวมทั้งการสร้างต้นแบบในการปฏิบัติที่เหมาะสมเพื่อสร้างแรงจูงใจและให้เกษตรกรเกิดความเชื่อมั่นในการตัดสินใจปฏิบัติตาม</p>	ทุกหมู่บ้าน	มาก
<p>ด้านการแปรรูปผลผลิตและผลิตภัณฑ์</p> <p>๑. ข้าว</p> <p>๒. ขาดเครื่องมือวัสดุอุปกรณ์</p> <p>๓. ขาดมาตรฐานการรับรอง</p>	<p>๑. ภัยพิบัติ (แล้ง)</p> <p>๒. การระบาดของโรคและแล้ง</p> <p>๓. ต้นทุนการผลิตสูง</p> <p>๔. ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์</p>	<p>๑. สนับสนุนวัสดุอุปกรณ์ให้กับเกษตรกรและกลุ่มเกษตรกร</p> <p>๒. สนับสนุนการผลิตสู่การรับรองมาตรฐาน</p> <p>๓. วางแผนการผลิตทั้งในส่วนด้านการปลูกพืชและการแปรรูปให้สอดคล้องกัน</p> <p>๔. สร้างแรงจูงใจและการรับรู้ให้เกษตรกรเห็นถึงความแตกต่างของราคาก่อนการแปรรูปและหลังแปรรูปจำหน่าย</p>	กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพและวิสาหกิจชุมชน	ปานกลาง

๒.๑ การวิเคราะห์จุดแข็ง – จุดอ่อน – โอกาส – อุปสรรค

- จุดแข็ง (Strengths : S)

๑. เกษตรกรส่วนใหญ่มีพื้นที่เพาะปลูกเป็นของตัวเอง
๒. มีวัฒนธรรมดีงาม ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินมาก
๓. เกษตรกรมีความกระตือรือร้นที่จะเปลี่ยนแปลง
๔. มีกลุ่มเกษตรกร/กลุ่มอาชีพที่เข้มแข็ง เป็นกลุ่มเป้าหมายส่งเสริมได้
๕. มีแหล่งเรียนรู้ด้านการเกษตรในพื้นที่
๖. พื้นที่เพาะปลูกอยู่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้

- จุดอ่อน (Weakness : w)

๑. เกษตรกรส่วนใหญ่ขาดแหล่งน้ำที่ใช้ในทางการเกษตร
๒. ราคาสินค้าทางการเกษตรต่ำ
๓. ขาดแคลนพันธุ์ดีในการเพาะปลูก
๔. พื้นดินมีความอุดมสมบูรณ์ต่ำ
๕. ขาดงบประมาณสนับสนุนการส่งเสริมอาชีพทางการเกษตรจาก อบต. ที่

เพียงพอ

๖. ผลผลิตยังไม่ได้คุณภาพมาตรฐาน

- โอกาส (Opportunities : O)

๑. สามารถเพิ่มผลผลิตได้ , สามารถมูลค่าการผลิตได้
๒. มีการสร้างอาชีพเสริม
๓. การสร้างเศรษฐกิจพอเพียง
๔. พื้นที่เพาะปลูกส่วนใหญ่อยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้

- อุปสรรค (Threats : T)

๑. ภัยธรรมชาติฝนแล้ง/น้ำท่วม
๒. ภาระหนี้สินที่เพิ่มมากขึ้น
๓. วัฒนธรรมภายนอกมีสิ่งยั่วยุให้จริยธรรมเสื่อมถอย/ค่านิยมของเกษตรกร

เปลี่ยนไป

๔. เกษตรกรรุ่นใหม่ใช้ปัจจัยภายนอกมากทำให้มีภาระหนี้สินเพิ่มขึ้น
๕. ราคาสินค้าทางการเกษตรผันผวน
๖. ภาวะการระบาดของโรค covid-๑๙

๒.๒.๑ การจัดทำ TOWS Matrix

ตารางที่ ๒๕ แสดงการวิเคราะห์ตาราง TOWS Matrix

<p style="text-align: center;">ปัจจัยภายใน</p> <p style="text-align: center;">ปัจจัยภายนอก</p>	<p>จุดแข็ง (Strengths : S)</p> <p>๑. มีสภาพภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบลุ่ม เหมาะแก่การเพาะปลูกพืชผลทางการเกษตร และอยู่ในเขตพื้นที่ทุ่งกุลาร้องไห้</p> <p>๒. ความสามัคคีการให้ความร่วมมือของ ชุมชน ประชาชนในชุมชนมีความสามัคคี มี ศูนย์รวมจิตใจ โดยเฉพาะเมื่อมีงานประเพณีที่ ชุมชนจัดขึ้นประชาชนในเขตจะร่วมมือกัน เป็นอย่างดีและให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน ของทางราชการ จึงเป็นผลดีต่อการติดต่อ ประสานงานในการ สร้างความเจริญให้แก่ท้องถิ่น</p> <p>๓. มีการใช้ภูมิปัญญาและทรัพยากรที่มีอยู่มา ประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์</p>	<p>จุดอ่อน (Weaknesses : W)</p> <p>๑. มีการใช้สารเคมีในการผลิตมาก ทำให้ สารพิษตกค้างในผลผลิตและในดิน</p> <p>๒. พื้นที่อยู่นอกเขตชลประทาน น้ำเพื่อ การเกษตรไม่เพียงพอ</p> <p>๓. ดินส่วนใหญ่เป็นดินเค็ม</p> <p>๔. ขาดพันธุ์พืชที่ดี</p> <p>๕. ประชากรไม่มีอาชีพเสริมในช่วงฤดูแล้ง</p>
<p>โอกาส (Opportunities : O)</p> <p>๑. มีการคมนาคมที่สะดวก</p> <p>๒. หน่วยงานสนับสนุนงบประมาณใน ด้านต่างๆ เช่น การรวมกลุ่มในรูปแบบ ต่างๆ เกษตรปลอดภัย เป็นต้น</p> <p>๓. มีพื้นที่บ่งชี้ทางภูมิศาสตร์(GIทุ่งกุลาร้องไห้)</p>	<p>SO กลยุทธ์เชิงรุก</p> <p>๑. ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตร ในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจ ชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร (S๑+S๒+S๓+O๒+O๓+O๔)</p> <p>๒. จัดการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อปลูกพืช ปลอดภัยโดยใช้พืชพันธุ์ดีเพื่อรองรับการตลาด การผลิตพืชผักปลอดภัยที่เพิ่มขึ้นอย่าง ต่อเนื่อง (S๑+S๒+S๓+O๑+O๒+O๓+ O๔)</p>	<p>WO กลยุทธ์เชิงแก้ไข</p> <p>๑. การนำเสนอโครงการต่างๆ ที่ตรงกับ ปัญหาที่มีอยู่ คือ การปรับปรุงบำรุงดิน การจัดสรรน้ำสำหรับการเกษตร การผลิต ข้าว การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพเสริม ให้กับเกษตรกร โดยร่วมกับหน่วยงานของ ภาครัฐ เช่น องค์การบริหารส่วนตำบล กัมปงู พัฒนาชุมชน หน่วยงานปกครองใน ท้องที่ และอื่นๆ เพื่อแก้ไขปัญหาให้แก่ เกษตรกร (W๑+W๒+W๓+W๔+W๕+O๑+O๒+O ๓)</p>
<p>ภาวะคุกคาม (Threats : T)</p> <p>๑. ภัยแล้ง/การเปลี่ยนแปลงของสภาพ อากาศ</p> <p>๒. โรคและแมลงศัตรูพืชระบาด</p> <p>๓. ต้นทุนการผลิตสูง เนื่องจากปุ๋ยเคมี และค่าจ้างแรงงานสูง</p> <p>๔. ภาวะผู้สูงอายุ (aging society)</p> <p>๕. ราคาผลผลิตตกต่ำและไม่แน่นอน</p>	<p>ST กลยุทธ์ป้องกัน</p> <p>๑. จัดตั้งการรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อส่งเสริม การผลิตแบบแบบปลอดภัย มีการปลูกพืชที่ หลากหลาย มีการใช้สารชีวภัณฑ์แทนสารเคมี ส่งเสริมการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ใช้เองเพื่อลดการ เพาพื้นที่และวัสดุทางการเกษตรเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิต ลดต้นทุนการผลิต ทำ ให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่าง ยั่งยืน (S๑+S๒+S๓+T๑+T๒+T๓+T๔+T๕+T๖)</p>	<p>WT กลยุทธ์เชิงรับ</p> <p>ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจ พอเพียงมาปรับใช้</p>

๓.๒ การกำหนดกลยุทธ์ที่ได้จากการทำ TOWS Matrix ดังนี้

๑. กลยุทธ์เชิงรุก

๑.๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่
วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

๑.๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

๑.๓ ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรให้มีศักยภาพเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวเชิงการเกษตร

๒. กลยุทธ์เชิงแก้ไข

๒.๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

๒.๒ ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตพันธุ์พืชพันธุ์ดีไว้ใช้เอง

๒.๓ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง ฯ

๒.๔ บูรณาการพัฒนาพื้นที่ร่วมกับ อบต.

๓. กลยุทธ์ป้องกัน

๓.๑ ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตเชิงเดี่ยวมาเป็นแบบผสมผสาน

๔. กลยุทธ์เชิงรับ

๔.๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

บทที่ ๓

ทิศทาง/แนวทางการพัฒนา

๓.๑. แนวทางการพัฒนา

๓.๑ พัฒนาการผลิตรายสินค้า (พืช/ปศุสัตว์/ประมง)

๓.๑.๑ ข้าว

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาการผลิตข้าวให้ได้คุณภาพ ได้รับการรับรองมาตรฐานสินค้าเกษตร GAP หรืออินทรีย์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐

- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้านการผลิต การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

- เพื่อให้เกิดการผลิตพันธุ์ข้าวพันธุ์ดีใช้เองในชุมชน เกิดเป็นกองทุนเมล็ดพันธุ์ข้าว

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจต่อรอง การจัดหาปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

โครงการที่ ๓ ส่งเสริมให้เกษตรกรผลิตพันธุ์พืชพันธุ์ดีไว้ใช้เอง

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๓.๑.๒ มันสำปะหลัง

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตมันสำปะหลัง โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐

- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้านการผลิต การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข
โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหา
ปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารพันธุมันสะอาด
กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ
โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรร่นนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๑.๓ ไม้ผล

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์
- เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตไม้ผล โดยการเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุนการ
ผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐
- พัฒนาการแปรรูปไม้ผล เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย แก้ปัญหาด้าน
การตลาด
- เกิดการเชื่อมโยงของกลุ่มเกษตรกร เกิดการบูรณาการร่วมกันในด้าน
การผลิต การตลาด การแปรรูปสินค้าเกษตร

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน
กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก
โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น
แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า
กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข
โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหา
ปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งพันธุมันสะอาด
กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ
โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรร่นนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒ พัฒนาเกษตรกร/กลุ่ม/องค์กร

๑.๒.๑ YSF

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์
- YSF มีองค์ความรู้ ความสามารถถ่ายทอดความรู้ เผยแพร่องค์ความรู้
ให้แก่เกษตรกรรายอื่นได้
- YSF มีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายการดำเนินการ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้
กันในทุกด้าน

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน
กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก
โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม
เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร
กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงป้องกัน
โครงการที่ ๑ ปรับเปลี่ยนระบบการผลิตเชิงเดี่ยวมาเป็นแบบผสมผสาน

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๒ วิสาหกิจชุมชน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของวิสาหกิจชุมชนให้มีความหลากหลาย ตรง

ตามความต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม

เช่น แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้

มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหา

ปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๓ กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริม

อาชีพให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของกลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/

กลุ่มส่งเสริมอาชีพให้มีความหลากหลาย ตรงตามความต้องการของตลาด

- เสริมองค์ความรู้ทางเทคโนโลยีการผลิตการเกษตร เศรษฐกิจพอเพียง

ให้แก่กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร/กลุ่มยุวเกษตรกร/กลุ่มส่งเสริมอาชีพ

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น

แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้

มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหา

ปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๔ แปลงใหญ่

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาสินค้าของแปลงใหญ่ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน

- พัฒนาการแปรรูปสินค้าของแปลงใหญ่ให้มีความหลากหลาย ตรงตาม

ความต้องการของตลาด

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการดำเนินงานพัฒนาการเกษตรในรูปแบบกลุ่ม เช่น

แปลงใหญ่ วิสาหกิจชุมชน กลุ่มแม่บ้านเกษตรกร

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้

มาตรฐาน

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการรวมกลุ่มเพื่อเพิ่มอำนาจการต่อรอง การจัดหา

ปัจจัยการผลิต และการจัดตั้งธนาคารเมล็ดพันธุ์

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๒.๕ ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร ให้

สามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้แก่เกษตรกรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

- พัฒนาเกษตรกรต้นแบบให้มีองค์ความรู้ และมีความสามารถในการ

ถ่ายทอดความรู้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรุก

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า

โครงการที่ ๒ ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ทางการเกษตรให้มี

ศักยภาพเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงการเกษตร

กลยุทธ์ที่ ๒ กลยุทธ์เชิงแก้ไข

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพผลผลิตสินค้าเกษตรให้ได้

มาตรฐาน

กลยุทธ์ที่ ๓ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๓ พัฒนาพื้นที่และทรัพยากรการเกษตร

๑.๓.๑ ที่ดิน

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- ส่งเสริมการพัฒนาพื้นที่เกษตรตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่ ด้วยการ
น้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๑.๓.๒ แหล่งน้ำ

๑) เป้าหมาย/เป้าประสงค์

- พัฒนาแหล่งน้ำการเกษตรให้เพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ให้
เกิดความยั่งยืน ด้วยการน้อมนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๒) กลยุทธ์/วิธีการดำเนินงาน

กลยุทธ์ที่ ๑ กลยุทธ์เชิงรับ

โครงการที่ ๑ ส่งเสริมให้เกษตรกรนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาปรับใช้

๓.๒. ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ/ตำบล

ตารางที่ ๒๖ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
พัฒนาการผลิต สินค้า	๑. โครงการ ส่งเสริมการผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิพันธุ์ดี	พัฒนาการผลิต ข้าวเมล็ดพันธุ์ ข้าวพันธุ์ดี เพื่อให้เพียงพอ ต่อความต้องการ	๕ กลุ่มๆ ละ ๒๐ ราย	ต.หนองบัวแก้ว ต.เมืองเตา ต.ราษฎร์พัฒนา ต.ราษฎร์เจริญ ต.เวียงสะอาด	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	๕ กลุ่ม	๕๐๐ ,๐๐๐	สนง.เกษตร พยุหะภูมิพิสัย,
	๒. โครงการ เพิ่มประสิทธิภาพ ผลผลิตแตงโมและการตลาด	เพิ่ม ประสิทธิภาพ การผลิตแตงโม โดยการเพิ่ม ผลผลิต และลด ต้นทุนการผลิต ให้ได้ร้อยละ ๒๐	๓ กลุ่มๆ ละ ๓๐ ราย	ต.เวียงสะอาด	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๓ กลุ่ม	๒๔๐, ๐๐๐	๓ กลุ่ม	๒๔๐, ๐๐๐	๓ กลุ่ม	๒๔๐, ๐๐๐	๓ กลุ่ม	๒๔๐, ๐๐๐	๓ กลุ่ม	๒๔๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร พยุหะภูมิพิสัย,
	๓. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิตพืชผักและการตลาด	เพิ่ม ประสิทธิภาพ การพืชผักโดย การเพิ่มผลผลิต และลดต้นทุน การผลิต ให้ได้ ร้อยละ ๒๐	๘ กลุ่มๆละ ๓๐ราย	๘ กลุ่ม กลุ่มละ ๓๐ ราย ต.เมืองเตา ต.เม็กดำ ต.ก้ามปู ต.นาสีนวล ต.เวียงสะอาด ต.ปะ หลาน	๑. ถ่ายทอด ความรู้ตาม กระบวนการ โรงเรียนเกษตรกร ๒. สนับสนุนปัจจัย การผลิต	๒๔๐ ราย	๒๔๐, ๐๐๐	๒๔๐ ราย	๒๔๐, ๐๐๐	๒๔๐ ราย	๒๔๐, ๐๐๐	๒๔๐ ราย	๒๔๐, ๐๐๐	๒๔๐ ราย	๒๔๐, ๐๐๐	สนง.เกษตร พยุหะภูมิพิสัย,

ตารางที่ ๔๑ ตารางสรุปโครงการและงบประมาณตามแผนพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอ(ต่อ)

ประเภท/ด้าน	โครงการ	วัตถุประสงค์	เป้าหมาย	พื้นที่ดำเนินการ (ระบุหมู่บ้าน/ตำบล เป้าหมาย)	วิธีดำเนินงาน	ปริมาณงาน/งบประมาณ										ผู้รับผิดชอบ
						ปี ๒๕๖๖		ปี ๒๕๖๗		ปี ๒๕๖๘		ปี ๒๕๖๙		ปี ๒๕๗๐		
						งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	งาน	งปม.	
การแปรรูปผลผลิต และพัฒนา ผลิตภัณฑ์	๑. โครงการ ส่งเสริมการ พัฒนาการแปรรูปสินค้าเกษตร	เพื่อพัฒนา สินค้าของ วิสาหกิจชุมชน ให้ได้คุณภาพ มาตรฐาน มี ความ หลากหลาย ตรง ตามความ ต้องการของ ตลาด	๑๔ กลุ่ม ที่มี ศักยภาพ	ทุกตำบล	๑. ถ่ายทอด ความรู้/ศึกษาดู งานการแปรรูป สินค้าเกษตร ๒. สนับสนุน ปัจจัยการผลิต	๑๔ กลุ่ม	๑๗๙, ๒๐๐	๑๔ กลุ่ม	๑๗๙, ๒๐๐	๑๔ กลุ่ม	๑๗๙, ๒๐๐	๑๔ กลุ่ม	๑๗๙, ๒๐๐	๑๔ กลุ่ม	๑๗๙, ๒๐๐	สนง.เกษตร พยุหภูมิพิสัย,

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง.๒๕๖๕. ฝ่ายทะเบียนและบัตรอำเภอพยุหะภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม.จำนวนประชากร

ในอำเภอพยุหะภูมิพิสัย. กระทรวงมหาดไทย.

กระทรวงคมนาคม. **ชั้นข้อมูลเส้นทางถนน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมควบคุมมลพิษ. ๒๕๖๒ รายงานสถานการณ์และคุณภาพอากาศประเทศไทย แหล่งที่มา :

<http://air@thai.pcd.go.th/webV๒/station.php?station=๔๖t>

กรมพัฒนาที่ดิน. **ชั้นข้อมูลชุดดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมส่งเสริมการเกษตร. แหล่งน้ำในอำเภอพยุหะภูมิพิสัย. แหล่งที่มา : <http://ssmap.doae.go.th/ssmap/>

กรมพัฒนาที่ดิน. **การใช้ประโยชน์ที่ดิน** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

กรมพัฒนาที่ดิน. **ระดับความเหมาะสมของพื้นที่** (ข้อมูลสารสนเทศภูมิศาสตร์)

:<http://mahasarakham.rid.go.th/content๘.htm>

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๒. รายงานผลการวาดแปลง แหล่งที่มา :

<http://ssmap.doae.go.th/geofarmer/>

กรมส่งเสริมการเกษตร. ๒๕๖๑. ระบบสารสนเทศการผลิตทางการเกษตร

แหล่งที่มา : <https://production.doae.go.th/>

สำนักงานที่ดินจังหวัดมหาสารคาม สาขาโนนเชื้อก.๒๕๕๓. **พื้นที่ถือครองของประชากรอำเภอพยุหะภูมิพิสัย.**

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. ๒๕๖๒. **ผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด แบบปริมาณ**

ลูกโซ่ (ปีอ้างอิง พ.ศ. ๒๕๔๕) จำแนกตามสาขาการผลิต จังหวัดมหาสารคาม. แหล่งที่มา :

<http://service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries๑๕.html>

ภาคผนวก

ชื่อโครงการ โครงการ ส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิพันธุ์ดี

๑. หลักการและเหตุผล

ข้าวเป็นพืชอาหารหลักและการทำนาเป็นอาชีพหลักที่สำคัญของเกษตรกรไทย รัฐบาลโดยกระทรวงเกษตรและสหกรณ์กระทรวงพาณิชย์และกระทรวงมหาดไทย ได้มีนโยบายในการรักษาเสถียรภาพราคาข้าวและรายได้ของชาวนา โดยจัดทำแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจรเพื่อบริหารจัดการข้าวตลอดห่วงโซ่อุปทาน โดยวางแผนในการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดกำหนดเป้าหมายในการส่งเสริมการผลิตข้าวในปี 2560/61 จำนวนประมาณ 65.40 ล้านไร่ จำแนกเป็นกลุ่มข้าว 5 ชนิด ได้แก่ ข้าวหอมมะลิ 25.24 ล้านไร่ ข้าวเหนียว 17.77 ล้านไร่ ข้าวหอมปทุมธานี 1.47 ล้านไร่ ข้าวเจ้า 20.62 ล้านไร่ และข้าวอื่นๆ (ข้าวอินทรีย์ข้าวสี) 0.30 ล้านไร่ ข้าวหอมมะลิซึ่งเป็นข้าวคุณภาพเป็นสินค้าส่งออกที่สำคัญของประเทศไทย

จังหวัดมหาสารคามเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพในการเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชที่สำคัญ โดยเฉพาะข้าวหอมมะลิ ซึ่งข้าวหอมมะลิหรือข้าวขาวดอกมะลิ 105 เป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญของอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพทำนา ซึ่งมีเนื้อที่เพาะปลูกข้าว จำนวน 284,173 ไร่ เกษตรกรจำนวน 16,818 ราย ในปัจจุบันข้าวหอมมะลิมีคุณภาพลดลงซึ่งส่งผลกระทบต่อปริมาณผลผลิตต่อไร่ข้าวหอมมะลิตั้งอยู่ในเกณฑ์ต่ำซึ่งมีปัจจัยหลายอย่างทั้งคุณภาพของดิน ปริมาณน้ำ เทคโนโลยีและสิ่งที่สำคัญอีกประการหนึ่งก็คือเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีโดยปัญหาสำคัญที่พบในปัจจุบันก็คือการขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว (seed) คุณภาพดีสำหรับ เพาะปลูก แต่ละปีต้องใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิสำหรับเพาะปลูกประมาณ 0.439 ล้านตัน ซึ่งมีหน่วยงานที่ผลิต เมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีไม่มากนักเนื่องจากข้าวหอมมะลิได้แก่พันธุ์ขาวดอกมะลิ 105 และ กข 15 เป็นข้าวไวต่อช่วงแสงสามารถปลูกได้เพียงปีละครั้ง มีต้นทุนในการผลิตและเก็บรักษาเพื่อรอการจำหน่ายค่อนข้างสูงชาวนาจึง ต้องใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวที่เก็บไว้ใช้เองต่อเนื่องหลายปีสำหรับเพาะปลูกทำให้คุณภาพของเมล็ดพันธุ์ข้าวลดลง มีปัญหา ข้าวแดงและพันธุ์ปนส่งผลกระทบต่อผลผลิตและรายได้ที่เกษตรกรได้รับ และยังส่งผลกระทบต่อปริมาณและคุณภาพข้าวหอมมะลิของไทย

ในปีที่ผ่านมารัฐบาลได้สนับสนุนเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดีแก่เกษตรกรตามโครงการ ส่งเสริมสนับสนุนการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิคุณภาพดีจำนวน 7,857 ตัน เกษตรกร 71,727 ราย ซึ่งยังไม่ครอบคลุมกับพื้นที่เพาะปลูกที่เกษตรกรใช้เมล็ดพันธุ์ไม่มีคุณภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าวจึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรมีการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดีเพื่อให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงและมีเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพดี ราคาถูก ใช้สำหรับเพาะปลูก ตลอดจนสามารถต่อยอดเพื่อพัฒนาชุมชนให้ผลิตเมล็ดพันธุ์ไว้ใช้เองได้ในปีต่อไป

๒. วัตถุประสงค์

๑. เพื่อส่งเสริมการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ
๒. เพื่อพัฒนาศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด

๓. เป้าหมาย

วิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มเกษตรกร/ศูนย์ข้าวชุมชนผู้ผลิตข้าวที่มีศักยภาพ จำนวน ๕ กลุ่มๆ ละ ๒๐ ราย

๔. ระยะเวลาดำเนินงาน

เดือนตุลาคม ๒๕๖๕ – เดือนกันยายน ๒๕๖๖

๕. พื้นที่ดำเนินการ

๑. กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๒ บ้านแก่น้อย ตำบลหนองบัวแก้ว
๒. กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๖ บ้านสระแคน ตำบลราษฎร์พัฒนา
๓. กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๕ บ้านหนองฮี ตำบลเมืองเตา
๔. กลุ่มแปลงใหญ่ข้าว หมู่ ๑๒ บ้านโนนม่วง ลำพลับปลา ตำบลราษฎร์เจริญ
๕. กลุ่มผลิตข้าว หมู่ ๒,๑๘ บ้านยานาง เมืองทอง ตำบลเมืองเตา

๖. กิจกรรม

๑. ถ่ายทอดความรู้ตามกระบวนการโรงเรียนเกษตรกร
๒. สนับสนุนปัจจัยการผลิต

๗. วิธีการดำเนินงาน

๑. ขั้นเตรียมการ
 - ประชุมกลุ่มเกษตรกร เพื่อชี้แจงรายละเอียดโครงการ วิเคราะห์ศักยภาพกลุ่ม และหาความต้องการพัฒนาาร่วมกัน
๒. ขั้นดำเนินงาน
 - จัดทำแผนงานโครงการขอรับการสนับสนุนงบประมาณ
 - แต่งตั้งคณะทำงาน ผู้รับผิดชอบโครงการ
 - อบรมให้ความรู้ ถ่ายทอดเทคโนโลยีการผลิต ศึกษาดูงาน
 - จัดซื้อ/สนับสนุนปัจจัยการผลิต
๓. ประเมินผลการดำเนินงาน
 - ให้มีการประชุมรายงานผลการดำเนินงานโครงการ และประเมินผลการดำเนินงานโครงการทุกเดือน

๘. งบประมาณ

๑. จัดซื้อเครื่องคัดแยกและทำความสะอาดเมล็ดพันธุ์ จำนวน ๑ ชุด/กลุ่ม	เป็นเงิน ๑,๓๐๐,๐๐๐ บาท
๒. จัดซื้อกระสอบบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๕๐๐ใบ/กลุ่ม	เป็นเงิน ๕๐,๐๐๐ บาท
๓. จัดซื้อเครื่องเย็บกระสอบบรรจุภัณฑ์ จำนวน ๑ ชุด/กลุ่ม	เป็นเงิน ๓๐,๐๐๐ บาท
๔. จัดซื้อเมล็ดพันธุ์ข้าวหอมมะลิ จำนวน ๔,๐๐๐ กระสอบๆ ละ ๖๕๐ บาท	เป็นเงิน ๒,๖๐๐,๐๐๐ บาท
๕. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๕๐ รายๆ ละ ๑ มื้อๆ ละ ๑๐๐ บาท จำนวน ๒ วัน	เป็นเงิน ๑๕,๐๐๐ บาท
๖. ค่าอาหารกลางวันสำหรับเกษตรกร จำนวน ๑๕๐ รายๆ ละ ๒ มื้อๆ ละ	

๒๕ บาท จำนวน ๒ วัน
จำนวนงบประมาณรวมทั้งสิ้น

เป็นเงิน ๑๕,๐๐๐ บาท
เป็นเงิน ๔,๐๑๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลที่คาดว่าจะได้รับและตัวชี้วัดความสำเร็จของการดำเนินงาน

๑. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวที่มีคุณภาพ
๒. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถผลิตสินค้าได้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด
๓. กลุ่มเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการสามารถมีศักยภาพความเข้มแข็งในการบริหารจัดการกลุ่ม โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสมัยใหม่ ต่อยอดด้านคุณภาพมาตรฐาน แปรรูป สร้างมูลค่าเพิ่ม และเชื่อมโยงการตลาด

๑๐. ผู้รับผิดชอบ

ประธานวิสาหกิจชุมชน/กลุ่มแปลงใหญ่/กลุ่มเกษตรกร/ศูนย์ข้าวชุมชนผู้ผลิตข้าวที่เข้าร่วมโครงการ

ชื่อโครงการ เพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตแตงโมและสร้างมูลค่าแตงโมในพื้นที่อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

1. หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันแตงโมถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่มีความสำคัญอีกชนิดหนึ่งที่คนไทยรู้จักกันดีและนิยมนำมาบริโภคกันมาช้านาน และที่สำคัญแตงโมถือเป็นพืชเศรษฐกิจที่สามารถทำรายได้แก่เกษตรกรเป็นจำนวนมาก เนื่องจากเป็นพืชที่ปลูกง่าย ปลูกได้ทั่วทุกภูมิภาคในประเทศไทย สามารถปลูกได้ทุกฤดูกาลตลอดทั้งปี แตงโมปลูกได้ในดินแทบทุกชนิดโดยเฉพาะอย่างยิ่งในดินร่วนปนทราย ซึ่งถ้ามีความเป็นกรดเป็นด่าง ตั้งแต่ 5.0 - 7.5 ก็จะมีผลต่อการเจริญเติบโตได้ดี จะมีการระบายน้ำได้ดี แตงโมเป็นพืชผักตระกูลแตง แคนตาลูปและฟัก เป็นพืชชนิดล้มลุก มีอายุที่ไม่ยืนยาว ลักษณะของต้นจะเลื้อยไปตามพื้นดิน ลำต้นจะมีขนอ่อนปกคลุมอยู่ตลอดทั้งต้น ผลของแตงโมจะมีทรงกลม เปลือกของแตงโมนั้นมีทั้งสีเขียวและสีเหลือง เปลือกจะแข็ง เมล็ดของแตงโมมีสีดำ แตงโมนอกจากจะนิยมใช้ผลแก่มารับประทานแล้วในส่วนของผลอ่อน ยอดอ่อน ยังสามารถนำมาใช้ในการปรุงอาหารได้อีกหลายชนิด แตงโมมีคุณสมบัติเป็นธาตุเย็น ช่วยทำให้ลดอาการคอแห้ง เป็นไข้ รวมไปถึงบรรเทาอาการเจ็บปวดของแผลในปาก หากนำเปลือกของแตงโมไปต้มจนเดือดแล้วเติมน้ำตาลทรายเข้าไป แล้วนำมาดื่ม จะช่วยในการป้องกันอาการเจ็บคอ และยังสามารถนำมาทำเป็นน้ำผลไม้ รับประทานสดๆ ก็อร่อย แฝมยังนำมาเป็นอาหารได้อีกด้วย (ดวงจันทร์ เกรียงสุวรรณ, 2560 : ออนไลน์)

อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มีพื้นที่การเพาะปลูกอยู่ในเขตทุ่งกุลาร้องไห้ มีอาชีพหลักคือการทำนา และหลังฤดูการทำนาจะปลูกพืชอื่น ๆ ที่สามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ได้แก่ แตงโม พืชผัก ถั่วลิสง เป็นต้น โดยเฉพาะตำบลเวียงสะอาด ซึ่งเป็นแหล่งปลูกแตงโมที่สำคัญในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย โดยมีพื้นที่การเพาะปลูกทั้งสิ้น ประมาณ 1,500 ไร่ ซึ่งโดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะปลูกแตงโมในพื้นที่บนแปลงนาของตนเอง และพันธ์แตงโมที่นิยมปลูกมากในพื้นที่ ได้แก่ พันธุ์กินรี พันธุ์โตปีโต และพันธ์สายน้ำผึ้ง โดยในช่วงฤดูเก็บเกี่ยวแตงโมชุมชนจะมีการนำแตงโมมาจำหน่ายใน 3 รูปแบบ คือ 1) แบบเหมาสวน 2) แบบเหมาไร่ และ 3) การขายปลีก โดยราคาที่จำหน่ายนั้นจะขึ้นอยู่กับขนาดของแตงโม กลุ่มผู้ปลูกแตงโมในพื้นที่ตำบลเวียงสะอาดได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเรื่องของการวิเคราะห์ต้นทุนในการปลูกแตงโม ดังนั้นสิ่งที่กลุ่มผู้ปลูกแตงโมตำบลเวียงสะอาดต้องการ คือ วิธีการในการคำนวณต้นทุนเพื่อนำไปสู่การเพิ่มผลผลิตการปลูกแตงโม โดยเฉพาะการหัน มาปลูกพืชแตงโมปลอดสารพิษเพิ่มมากขึ้น ซึ่งนั่นจะส่งผลดีต่อผู้ปลูกแตงโม ผู้บริโภค การท่องเที่ยวของชุมชน ตลอดจนสุขภาพแวดล้อมโดยรวมของชุมชน ถือเป็นอีกแนวทางหนึ่งในประชาสัมพันธขยายช่องทาง การจำหน่ายผลผลิตแตงโมให้กับนักท่องเที่ยว พ่อค้าคนกลาง และประชาชนทั่วไปให้รู้จักกันอย่างแพร่หลาย มีการส่งเสริมให้เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตแตงโม ตลอดทั้งเป็นการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ถือเป็น การส่งเสริม การสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเกษตรกรในชุมชนได้อย่างยั่งยืนอีกด้วย

2. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเพิ่มรายได้หลังฤดูกาลเก็บเกี่ยว
2. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพผลผลิตให้เพิ่มขึ้น
3. สร้างมูลค่าเพิ่มทางการตลาด

3. ยกระดับการผลิตให้ได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัย	3 ครั้ง	50,000																	
4. ศึกษา ดูงาน นอกสถานที่	2 ครั้ง	300,000																	
5. สร้างแบรนด์และจัดหาบรรจุภัณฑ์ให้กลุ่มฯ	2 ครั้ง	400,000																	
6. เพิ่มช่องทางการจำหน่ายอื่น	1 ครั้ง	150,000																	
7. ติดตามและประเมินผล	1 ครั้ง	25,000																	

8. งบประมาณ 1,000,000 บาท

9. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

ผลผลิต (Output) (ทำแล้วได้อะไร)

1. ผลิตแตงโมให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน สมาชิกร้อยละ 80 ของสมาชิกกลุ่มฯ
2. เพิ่มลูกค้าและช่องทางการตลาดของกลุ่มแปลงใหญ่ฯ
 3. สมาชิกวางแผนการผลิตผักและคาดการณ์ผลผลิต ร้อยละ 80 ของสมาชิก

ผลลัพธ์ (Outcome) (ผลลัพธ์/ผลสำเร็จคืออะไร)

1. มีตลาดถาวรของสมาชิก จำนวน 1 จุด
2. สมาชิกของกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ 20
3. สมาชิกมีต้นทุนการผลิตลดลง ร้อยละ 20

ตัวชี้วัด

1. พี่ชผักได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP มากกว่า 80 %
2. สมาชิกของกลุ่มฯมีปฏิทินการผลิตเพาะปลูกแตงโม ร้อยละ 100

10. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

กลุ่มแปลงใหญ่แตงโม มีศักยภาพในการวางแผนด้านการผลิตแตงโมปลอดภัยและได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP มีต้นทุนการผลิตผักที่ลดลง มีลูกค้าที่ชัดเจนและมีจุดจำหน่ายสินค้า/ผลผลิตของกลุ่มที่เป็นตลาดถาวร จำนวน 1 จุด ในอำเภอพยุหะคีรี

12. ผู้รับผิดชอบ สำนักงานเกษตรอำเภอพยุหะคีรี

โครงการ เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพืชผัก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๑. หลักการและเหตุผล

ระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ เป็นการดำเนินงานซึ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อย ในพื้นที่ โดยวางระบบการผลิตและการบริหารจัดการในแนวทางเดียวกัน เพื่อประหยัดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ การผลิต โดยเน้นการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ตามนโยบายการตลาดนำการผลิต นำไปสู่การจัดการ สินค้าเกษตรสู่สมดุระหว่างอุปสงค์และอุปทาน สร้างเสถียรภาพของราคาสินค้า เกษตรได้อย่างมั่นคงในอนาคต ตามแผนปฏิรูปการเกษตร โดยเกษตรกรยังคงเป็นเจ้าของพื้นที่และร่วมกัน ดำเนินการบริหารจัดการการผลิต ทั้งนี้ การกำหนดพื้นที่เป้าหมายของเกษตรแปลงใหญ่ ดำเนินการในพื้นที่ ต่างๆ เช่น พื้นที่ในเขตชลประทาน พื้นที่ปฏิรูป ที่ดิน พื้นที่ในเขตสหกรณ์นิคม และพื้นที่เกษตรทั่วไป โดย เกษตรกรสมาชิกแปลงใหญ่จะร่วมกันกำหนดเป้าหมาย การผลิต การถ่ายทอดเทคโนโลยี การเพิ่ม ประสิทธิภาพการผลิตทุกขั้นตอน จนถึงเชื่อมโยงตลาดกับภาคเอกชน แบบประชารัฐ การปรับระบบ ส่งเสริมการเกษตรแปลงใหญ่ จะก่อให้เกิดความร่วมมือในการผลิต โดยเกษตรกรหรือ องค์กรเกษตรกรในพื้นที่ ที่มีการดำเนินกิจกรรมที่ใกล้เคียงกันหรือติดต่อกันเป็นแปลงใหญ่ทำให้เกิดขนาดเศรษฐกิจ ที่ใหญ่ขึ้น (Economy of Scale) - ๒ - กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้กำหนดนโยบายสำคัญในการพัฒนาภาคเกษตร คือ รักษาเสถียรภาพ ราคาสินค้าเกษตรและรายได้ให้กับเกษตรกร ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตที่ เหมาะสม ส่งเสริมการ รวมกลุ่มเกษตรกร เพื่อสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือระหว่าง กลุ่มเกษตรกรวิสาหกิจชุมชน และสหกรณ์ รวมถึงเชื่อมโยงไปถึงผู้ประกอบการภาคเอกชนและหน่วยงานที่ เกี่ยวข้อง ส่งเสริมการสร้างมูลค่าเพิ่ม ให้กับสินค้าเกษตร ดูแลเกษตรกรที่มีรายได้น้อยให้สามารถเข้าถึงและใช้ ประโยชน์ที่ดินแหล่งเงินทุน โดยจัดทำ โครงการระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่ ที่มีการบริหารจัดการ ร่วมกัน ให้เกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการ ดำเนินงาน ผลักดันให้เกษตรกรรวมกลุ่มในการผลิตเพื่อร่วมกัน จัดหาปัจจัยการผลิตที่มีคุณภาพดี ราคากถูก และ การใช้เทคโนโลยีการเกษตรที่เหมาะสม เช่น เครื่องจักรกล การเกษตร (Motor Pool) เพื่อลดต้นทุน เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตการผลิตสินค้าเกษตร ตลอดจนการจัดการ ด้านการตลาด ช่วยพัฒนาเกษตรกรให้มี คุณภาพชีวิตดีขึ้น มีการพัฒนาเชิงพื้นที่ตามศักยภาพ ส่งเสริมพัฒนา คุณภาพสินค้าเกษตรตามความต้องการตลาด ด้วยการบูรณาการทุกภาคส่วน โดยหน่วยงานภาครัฐให้การ สนับสนุนและอำนวยความสะดวก เป็นการเพิ่มอำนาจ การต่อรองของเกษตรกรตลอดกระบวนการผลิต ตลอด โซ่อุปทานปัจจุบันตลาดและผู้บริโภคมีแนวโน้มการบริโภคสินค้าเกษตรที่มีความปลอดภัยเพิ่มมากขึ้น

จังหวัดมหาสารคาม มีการกำหนดเป้าหมายการส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรของจังหวัด ในประเด็น การพัฒนาที่ ๑ ส่งเสริมและพัฒนากระบวนการผลิต การแปรรูปผลผลิต และการตลาดสินค้าเกษตรและอาหาร คุณภาพ และอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย มีประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม พืชหลักคือข้าวนาปี นอก เหลือจากการทำนา จะมีการปลูกพืชผัก เป็นพืชหลังนาและปลูกการปลูกหมุนเวียนตามฤดูกาล ในปัจจุบันมี กลุ่มแปลงใหญ่ผักในอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จำนวน ๘ กลุ่ม ครอบคลุมจำนวน ๕ ตำบล มีพื้นที่ ๕๐๐ ไร่ เกษตรกร ๔๒๐ ราย ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้แก่เกษตรกร ประมาณปีละ ๓๐๐๐๐-๕๐๐๐๐ บาท/ปี/ ครัวเรือน แต่ยังมีปัญหาเรื่องการวางแผนการปลูกพืชผัก ไม่มีการวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับ ความ ต้องการของตลาดให้ขาดอำนาจในการต่อรองราคาผลผลิตส่งผลสูญเสียรายได้ที่พึงจะได้ ขาดการเก็บเมล็ด

พันธุ์ส่งผลให้เกษตรกรมีต้นทุนในการผลิตที่สูง ดังนั้นเพื่อเป็นการสร้างรายได้ที่ยั่งยืนของกลุ่ม จึงควรดำเนินโครงการ การพัฒนาศักยภาพการผลิตและการตลาดของกลุ่มเกษตรกรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคามเพื่อให้เกิดการเพิ่มประสิทธิภาพการปลูก และเพียงพอสอดคล้องกับความต้องการของตลาดต่อไป

๒. วัตถุประสงค์ของโครงการ

- ๓.๑ เพื่อส่งเสริมการผลิตผักให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน
- ๓.๒ เพื่อเพิ่มศักยภาพการผลิตและการตลาดของกลุ่ม
- ๓.๓ เพื่อวางแผนการผลิตให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด สร้างอำนาจในการต่อรองราคา และเชื่อมโยงเครือข่ายด้านการผลิตผักปลอดภัย

๓. กลุ่มเป้าหมาย

เกษตรกรกลุ่มแปลงใหญ่ผัก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จำนวน ๘ กลุ่มๆละ จำนวน ๓๐ ราย
คู่ค้าจำนวน ๕ ราย

๔. พื้นที่ดำเนินการ

พื้นที่แปลงใหญ่ผัก อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

๕. ระยะเวลาดำเนินโครงการ

ตุลาคม ๒๕๖๕ - กันยายน ๒๕๖๖

๖. กิจกรรม/วิธีการดำเนินงาน

สำนักงานเกษตรอำเภอพยัคฆภูมิพิสัย เสนอโครงการให้ สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม เพื่อนำงบประมาณไปพัฒนาและเพิ่มศักยภาพกลุ่มดังนี้

๑. กิจกรรมการสร้างความแข็งแกร่งของกลุ่มแปลงใหญ่ผักฯ
ประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจและเกิดความตระหนักร่วมกัน ให้การดำเนินงานของสมาชิก
ประชุมวางแผนการผลิตผักในแต่ละรอบการผลิตของสมาชิกในกลุ่มฯ
๒. กิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตกับผู้ค้า
กลุ่มฯ สามารถกำหนดราคาผลผลิตได้
กลุ่มฯ เปิดช่องทางการจำหน่ายผลผลิตได้เอง
ทำสัญญาซื้อขายคู่ค้าอื่น เช่น โรงพยาบาล ร้านอาหาร สถานที่ราชการ
๓. ยกกระตือรือร้นการผลิตให้ได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัย
อบรมให้ความรู้ ติดตาม วิเคราะห์ และประเมินผล
๔. ศึกษา ดูงาน นอกสถานที่
กลุ่มที่ประสบความสำเร็จในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง

๕ สร้างแบรนด์และจัดหาบรรจุภัณฑ์ให้กลุ่มฯ เช่น ถูงหายใจได้ สติกเกอร์โลโก้ สร้างคิว

อาร์โค้ด

๖. เพิ่มช่องทางการจำหน่ายอื่น เช่น ตลาดสินค้าออนไลน์

มหกรรมตลาดสินค้า

การประชาสัมพันธ์ ตามสื่อโฆษณา ตามช่องทางออนไลน์

๗. ติดตามและประเมินผล

๗. แผนการปฏิบัติงาน

กิจกรรม/วิธีการดำเนินงาน	ปริมาณงาน	งบประมาณ	ระยะเวลาดำเนินการ										หมายเหตุ			
			ต.ค. ๖๕	พ.ย. ๖๕	ธ.ค. ๖๕	ม.ค.๖๖	ก.พ.๖๖	มี.ค.๖๖	เม.ย.๖๖	พ.ค.๖๖	มิ.ย. ๖๖	ก.ค.๖๖		ส.ค. ๖๖	ก.ย.๖๖	
๑. กิจกรรมการสร้างความแข็งแรงของกลุ่มแปลงใหญ่ผักฯ	๕ ครั้ง	๕๐,๐๐๐	↔		↔		↔		↔		↔		↔			
๒. กิจกรรมเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างผู้ผลิตกับผู้ค้า	๒ งาน	๒๕,๐๐๐		↔										↔		
๓. ยกกระตือรือร้นการผลิตให้ได้มาตรฐาน และมีความปลอดภัย	๓ ครั้ง	๕๐,๐๐๐			↔				↔							
๔ .ศึกษา ดูงาน นอกสถานที่	๒ ครั้ง	๓๐๐๐๐๐			↔				↔							
๕. สร้างแบรนด์และจัดหาบรรจุภัณฑ์ให้กลุ่มฯ	๒ ครั้ง	๔๐๐,๐๐๐			↔								↔			
๖. เพิ่มช่องทางการจำหน่ายอื่น	๑ ครั้ง	๑๕๐,๐๐๐												↔		
๗ ติดตามและประเมินผล	๒ ครั้ง	๒๕,๐๐๐	↔												↔	

๘. งบประมาณ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท

๙. ผลผลิต ผลลัพธ์ ตัวชี้วัด

ผลผลิต (Output) (ทำแล้วได้อะไร)

๑ ผลิตผักให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน สมาชิกร้อยละ ๘๐ ของสมาชิกกลุ่มฯ

๒ เพิ่มคู่ค้าและช่องทางการตลาดของกลุ่มแปลงใหญ่ฯ

๓ สมาชิกวางแผนการผลิตผักและคาดการณ์ผลผลิต ร้อยละ ๘๐ ของสมาชิก

ผลลัพธ์ (Outcome) (ผลลัพธ์/ผลสำเร็จคืออะไร)

๑. มีตลาดถาวรของสมาชิก จำนวน ๑ จุด
๒. สมาชิกของกลุ่มมีรายได้เพิ่มขึ้น ร้อยละ ๒๐
๓. สมาชิกมีต้นทุนการผลิตลดลง ร้อยละ ๒๐

ตัวชี้วัด

๑. พืชผักได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP มากกว่า ๘๐ %
๒. สมาชิกของกลุ่มฯ มีปฏิทินการผลิตเพาะปลูกผัก ร้อยละ ๑๐๐

๑๐. ผลที่คาดว่าจะได้รับ

กลุ่มแปลงใหญ่ผักฯ มีศักยภาพในการวางแผนด้านการผลิตผักปลอดภัยและได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP มีต้นทุนการผลิตผักที่ลดลง มีคู่ค้าที่ชัดเจนและมีจุดจำหน่ายสินค้า/ผลผลิตของกลุ่มที่เป็นตลาดถาวร จำนวน ๑ จุด ในอำเภอพยุหะภูมิพิสัย

๑๒. ผู้รับผิดชอบ ประธานกลุ่มแปลงใหญ่ผัก ,สำนักงานเกษตรอำเภอพยุหะภูมิพิสัย

โครงการส่งเสริมและพัฒนาวิสาหกิจชุมชนในการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้าและผลิตภัณฑ์ OTOP

หลักการเหตุผล

ปัจจุบันเกษตรกรของไทยส่วนใหญ่ยังเป็นเกษตรกรเชิงเดี่ยว ซึ่งมักประสบปัญหาเรื่องผลผลิตล้นตลาดและราคาตกต่ำ เกษตรกรบางส่วนจึงมีการแปรรูปผลผลิต เพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า แต่การสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าเกษตรยังขาดการพัฒนาต่อยอดด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรมใหม่ เนื่องจากเกษตรกรขาดความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปผลผลิตเกษตร การสร้างช่องทางในการจำหน่าย และการเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตรแปรรูป รวมถึงขาดทักษะในการบริหารจัดการการแปรรูปผลผลิตเกษตร เพื่อยกระดับสินค้าชุมชนให้สามารถเข้าสู่ตลาด และการแข่งขันได้

วัตถุประสงค์

๑. เพื่อให้เกษตรกรมีความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปผลผลิตเกษตร
๒. เพื่อให้เกษตรกรสามารถสร้างช่องทางในการจำหน่ายและการเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตร

แปรรูป

๓. เพื่อให้เกษตรกรใช้ทรัพยากรในไร่นา ลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

เป้าหมาย

เกษตรกร ๑๔๐ ราย

พื้นที่ดำเนินการ

๑๔ ตำบล อำเภอพยัคฆภูมิพิสัย จังหวัดมหาสารคาม

ระยะเวลาดำเนินงาน

ปี ๒๕๖๖ – ๒๕๗๐

แผนการดำเนินงาน

๑. อบรมเกษตรกรเรื่องการแปรรูปผลผลิตเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า และการสร้างช่องทางในการจำหน่าย และการเชื่อมโยงตลาดสินค้าเกษตรแปรรูป

- * ปี ๒๕๖๖ ๑๔ ตำบล ตำบลละ ๑๐ ราย เกษตรกร ๑๔๐ ราย
- * ปี ๒๕๖๗ ๑๔ ตำบล ตำบลละ ๑๐ ราย เกษตรกร ๑๔๐ ราย
- * ปี ๒๕๖๘ ๑๔ ตำบล ตำบลละ ๑๐ ราย เกษตรกร ๑๔๐ ราย
- * ปี ๒๕๖๙ ๑๔ ตำบล ตำบลละ ๑๐ ราย เกษตรกร ๑๔๐ ราย
- * ปี ๒๕๗๐ ๑๔ ตำบล ตำบลละ ๑๐ ราย เกษตรกร ๑๔๐ ราย

๒. ศึกษาดูงาน

วิธีดำเนินการ

รายละเอียดโครงการ

๑. อบรมเกษตรกร

* ปี ๒๕๖๖ จำนวน ๑๔ ตำบล เกษตรกร ๑๔๐ ราย จำนวน ๒ ครั้งๆ ละ ๑๔๐ รายๆ ละ ๑๕๐ บาท เป็นเงิน ๔๒,๐๐๐ บาท

* ปี ๒๕๖๗ จำนวน ๑๔ ตำบล เกษตรกร ๑๔๐ ราย จำนวน ๒ ครั้งๆ ละ ๑๔๐ รายๆ ละ ๑๕๐ บาท เป็นเงิน ๔๒,๐๐๐ บาท

* ปี ๒๕๖๘ จำนวน ๑๔ ตำบล เกษตรกร ๑๔๐ ราย จำนวน ๒ ครั้งๆ ละ ๑๔๐ รายๆ ละ ๑๕๐ บาท เป็นเงิน ๔๒,๐๐๐ บาท

* ปี ๒๕๖๙ จำนวน ๑๔ ตำบล เกษตรกร ๑๔๐ ราย จำนวน ๒ ครั้งๆ ละ ๑๔๐ รายๆ ละ ๑๕๐ บาท เป็นเงิน ๔๒,๐๐๐ บาท

* ปี ๒๕๗๐ จำนวน ๑๔ ตำบล เกษตรกร ๑๔๐ ราย จำนวน ๒ ครั้งๆ ละ ๑๔๐ รายๆ ละ ๑๕๐ บาท เป็นเงิน ๔๒,๐๐๐ บาท

๒. ศึกษาดูงาน

* ปี ๒๕๖๖ จำนวน ๑๔ ตำบล เกษตรกร ๑๔๐ รายๆ ละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๗๐,๐๐๐ บาท

* ปี ๒๕๖๗ จำนวน ๑๔ ตำบล เกษตรกร ๑๔๐ รายๆ ละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๗๐,๐๐๐ บาท

* ปี ๒๕๖๘ จำนวน ๑๔ ตำบล เกษตรกร ๑๔๐ รายๆ ละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๗๐,๐๐๐ บาท

* ปี ๒๕๖๙ จำนวน ๑๔ ตำบล เกษตรกร ๑๔๐ รายๆ ละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๗๐,๐๐๐ บาท

* ปี ๒๕๗๐ จำนวน ๑๔ ตำบล เกษตรกร ๑๔๐ รายๆ ละ ๕๐๐ บาท เป็นเงิน ๗๐,๐๐๐ บาท

๓. ค่าติดตาม/เบี้ยเลี้ยงเจ้าหน้าที่

* ปี ๒๕๖๖ จำนวน ๑๔ ตำบล จำนวน ๒๐ วันๆ ละ ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๖๗,๒๐๐ บาท

* ปี ๒๕๖๗ จำนวน ๑๔ ตำบล จำนวน ๒๐ วันๆ ละ ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๖๗,๒๐๐ บาท

* ปี ๒๕๖๘ จำนวน ๑๔ ตำบล จำนวน ๒๐ วันๆ ละ ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๖๗,๒๐๐ บาท

* ปี ๒๕๖๙ จำนวน ๑๔ ตำบล จำนวน ๒๐ วันๆ ละ ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๖๗,๒๐๐ บาท

* ปี ๒๕๗๐ จำนวน ๑๔ ตำบล จำนวน ๒๐ วันๆ ละ ๒๔๐ บาท เป็นเงิน ๖๗,๒๐๐ บาท

งบประมาณ/วัสดุอุปกรณ์/แผนการใช้เงิน

กิจกรรม	งบประมาณ	วัสดุอุปกรณ์	แผนการใช้เงิน				
			ปี ๒๕๖๖	ปี ๒๕๖๗	ปี ๒๕๖๘	ปี ๒๕๖๙	ปี ๒๕๗๐
๑. แผนถ่ายทอดเทคโนโลยี	๒๑๐,๐๐๐	ค่าอาหาร, อาหารว่างและเครื่องดื่ม, ค่าวัสดุฝึกอบรม, ค่าวิทยากร	๔๒,๐๐๐	๔๒,๐๐๐	๔๒,๐๐๐	๔๒,๐๐๐	๔๒,๐๐๐
๒. ศึกษาดูงาน	๓๕๐,๐๐๐	ค่าพาหนะ น้ำมันเชื้อเพลิง	๗๐,๐๐๐	๗๐,๐๐๐	๗๐,๐๐๐	๗๐,๐๐๐	๗๐,๐๐๐
๓. ติดตามงาน	๓๓๖,๐๐๐	ค่าเบี้ยเลี้ยง	๖๗,๒๐๐	๖๗,๒๐๐	๖๗,๒๐๐	๖๗,๒๐๐	๖๗,๒๐๐
รวม	๘๙๖,๐๐๐		๑๗๙,๒๐๐	๑๗๙,๒๐๐	๑๗๙,๒๐๐	๑๗๙,๒๐๐	๑๗๙,๒๐๐

หมายเหตุ แหล่งงบประมาณจาก สำนักงานเกษตรจังหวัดมหาสารคาม

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

- ผลผลิตหรือผลตอบแทนโดยตรง

๑. เกษตรกร ๑๔๐ ราย มีความรู้ด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการแปรรูปผลผลิตเกษตร
๒. เกษตรกร ๑๔๐ ราย มีสามารถสร้างช่องทางในการจำหน่ายและการเชื่อมโยงตลาดสินค้า

เกษตรแปรรูป

๓. เกษตรกร ๑๔๐ ราย ลดรายจ่าย และเพิ่มรายได้ มากกว่า ๑๐% ในครัวเรือน

- ผลกระทบ/ผลผลิตหรือผลตอบแทนโดยทางอ้อม

๑. มีรายได้เพิ่ม

๒. คุณภาพชีวิตดีขึ้น

ผู้รับผิดชอบงาน/โครงการ ในระดับอำเภอ

สำนักงานเกษตรอำเภอพยุหะคีรี